

OPINNÄYTETYÖ
HANNELE HEINONEN 2012

**PIENYRITYSTEN VERKOSTOITUMINEN
NELLIMISSÄ**

Rovaniemen
ammattikorkeakoulu
University of Applied Sciences
LUC

MATKAILUALAN KOULUTUSOHJELMA YAMK

ROVANIEMEN AMMATTIKORKEAKOULU
MATKAILU-, RAVITSEMIS- JA TALOUSALA
Matkailualan koulutusohjelma YAMK

Opinnäytetyö

PIENYRITYSTEN VERKOSTOITUMINEN NELLIMISSÄ

Hannele Heinonen

2012

Toimeksiantaja Elinkeinoyhtiö InLike Oy

Ohjaaja Kaarina Kantele

Hyväksytty _____ 2012 _____

Työ on luettavissa Theseus-tietokannassa

Rovaniemen
ammattikorkeakoulu
University of Applied Sciences
LUC

Matkailu-, ravitsemis- ja Opinnäytetyön
talousala tiivistelmä
Matkailualan koulutus-
ohjelma YAMK

Tekijä	Hannele Heinonen	Vuosi	2012
Toimeksiantaja	Elinkeinoyhtiö InLike Oy		
Työn nimi	Pienyritysten verkostoituminen Nellimissä		
Sivu- ja liitemäärä	59 + 4		

Globalisaation myötä kyvystä verkostoitua ja luoda verkostoja sekä kansainvälisellä että kansallisella tasolla on tullut perusedellytys matkailuyritysten menestymiselle. Suomen matkailustrategiaan ja Lapin matkailustrategiaan on kirjattu tavoitteet matkailuverkostojen, pk-yritysten ja alihankintaverkostojen yhteistoiminnan ja verkostoitumisen kehittämistä.

Tutkimuksen tehtävänä on kartoittaa Nellimin matkailuyrittäjien verkostoja ja kehittää edelleen Nellimin matkailuyrittäjien yhteistyötä. Tutkimuksen teoriaosuudessa tarkastellaan Nellimiä matkailualueena sekä yrittäjän, yrittäjyyden, maaseutumatkailun, verkostojen ja verkostoitumisen ilmiöitä. Empiirisen tutkimusaineiston on kerätty haastattelemalla nellimiläisiä matkailuyrittäjiä. Haastattelun tukena on ollut teemahaastattelurunko. Tutkimusaineiston analyysi on deduktiivinen ja haastatteluaineistoa on lähestytty sekä faktanäkökulmasta että ns. elämismaailman kautta.

Tutkimus osoitti, että Nellimin matkailuyrittäjät ovat verkostoituneet sekä keskenään että laajasti myös muiden saman alan ja eri alan toimijoiden kanssa. Verkostoitumisen ansioista nellimiläiset matkailuyrittäjät ovat pystyneet tarjoamaan asiakkailleen monipuolisia majoitus-, ravitsemis-, ohjelma- ja kuljetuspalveluja. Verkostoitumisella on ollut myös myönteinen vaikutus matkailuyritysten liikevaihtoon.

Avainsanat yrittäjä, yrittäjyys, maaseutumatkailu, verkostot, verkostoituminen

Author	Hannele Heinonen	Year	2012
Commissioned by	Economic Development Company InLike Ltd		
Subject of thesis	Networking of Small Businesses in Nellim		
Number of pages	59 + 4		

Along globalization, the ability to network and create networks in international and national levels has become a basic requirement for a successful tourism business. The objectives for the development of cooperation and networking in tourism networks, small and medium sized businesses and subcontractors are included in the tourism strategies of Finland and Lapland.

The objective of this study was to survey the networks of tourism entrepreneurs in Nellim and further develop their cooperation. In the theoretical part of this study Nellim is examined as a tourism area. The theoretical part also covers different types of entrepreneurs, entrepreneurship, rural tourism, networks and networking. The empirical data has been collected by interviewing tourism entrepreneurs in Nellim. A theme interview frame was used to support the interview. The analysis of the survey data is deductive and the interview material was examined both from the fact based and experience based view points.

The study showed that the tourism entrepreneurs in Nellim have networked with each other and also widely with other operators in similar and different industries. Due to networking, the tourism entrepreneurs of/in Nellim have been able to provide versatile accommodation, restaurant, programme and transportation services for their customers. Networking has also had a positive effect on the tourism businesses' turnover.

Key words Entrepreneur, entrepreneurship, rural tourism, networks, networking

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO	2
1.1 TUTKIMUKSEN TAUSTAA	2
1.2 TUTKIMUKSEN TEHTÄVÄ, RAJAUS JA TUTKIMUSKYSYMYKSET	3
2 NELLIM MATKAILUALUEENA	5
2.1 NELLIMIN MATKAILUHISTORIAA.....	5
2.2 NELLIMIN VETOVOIMATEKIJÄT JA EDELLYTYKSET TOIMIA MATKAILUALUEENA	8
NELLIMIN VETOVOIMATEKIJÖITÄ	12
3 YRITTÄJÄJYYSTUTKIMUS JA KÄSITTEISTÖÄ	13
3.1 YRITTÄJYYSTUTKIMUS	13
3.2 YRITTÄJYYS JA YRITTÄJÄ.....	14
3.3 YRITYSTEN LUOKITTELU KOON MUKAAN.....	15
3.4 MATKAILUALAN YRITYKSET JA YRITTÄJYYS MATKAILUALALLA	16
4 MAASEUTUMATKAILU SUOMESSA	19
4.1 MAASEUTUMATKAILUN MÄÄRITELMÄ	19
4.2 SUOMALASEEN MAASEUDUN ELINKEINORAKENTEEN KEHITYS	19
4.3 MAASEUTUMATKAILUYRITYKSET SUOMESSA.....	20
5 VERKOSTOT JA VERKOSTOITUMINEN	21
5.1 YRITYSVERKOSTOT KÄSITTEENÄ JA YRITYSTEN VERKOSTOTYYPIT	21
5.2 YRITYSTEN VERKOSTOTYYPIT	22
5.3 VERTIKAALISET JA HORIZONTAALISET VERKOSTOT	23
5.4 MATKAILUYRITYSTEN VERKOSTOITUMINEN.....	25
6 TUTKIMUSAINEISTO JA -MENETELMÄT	27
6.1 TUTKIMUKSEN AINEISTO JA TUTKIMUSMENETELMÄT	27
6.2 TUTKIMUSAINEISTON ANALYYSI	30
7 NELLIMIN MATKAILUYRITYSTEN VERKOSTOT	31
7.1 NELLIMIN MATKAILUYRITYSTEN YRITYSMUODOT SEKÄ YRITYSTEN TARJOAMAT TUOTTEET JA PALVELUT	31
7.2 NELLIMIN MATKAILUYRITTÄJIEN YRITTÄJYYDEN MUOTO	32
7.3 LÄHIALUEEN JA SAMAN ALAN YRITTÄJIEN VERKOSTOT	33
7.4 MONENKESKISET VERKOSTOT	37
7.5 ERI ALOJEN JA ALUEEN ULKOPUOLELLA OLEVIEN YRITYSTEN/TOIMIJOIDEN VERKOSTOT	38
8 NELLIMIN MATKAILUYRITTÄJIEN YHTEISTYÖN KEHITTÄMINEN	42
8.1 YHTEISTYÖN KEHITTÄMINEN LÄHIALUEEN JA SAMAN ALAN YRITTÄJIEN KANSSA .	42
8.2 MONENKESKISTEN VERKOSTOJEN KEHITTÄMINEN	43
8.3 YHTEISTYÖN KEHITTÄMINEN ERI ALOJEN JA ALUEEN ULKOPUOLELLA OLEVIEN YRITYSTEN/TOIMIJOIDEN KANSSA	44
9 YHTEENVETO	47
9.1 NELLIMIN MATKAILUYRITTÄJIEN YHTEISTYÖN KEHITTÄMISEHDOTUKSIA JA JATKOTUTKIMUSAIHEITA	47
9.2 POHDINTAA	48
LÄHTEET	51
LIITTEET	59

KUVIOT

KUVIO 1. VIRTANIEMEN MAJATALO NELLIMISSÄ 1930-LUVULLA	7
KUVIO 2. MATKAILUN VETOVOIMATEKIJÄT ALUEEN MATKAILUYRITTÄJIEN NÄKÖKULMASTA	9
KUVIO 3. MATKAILUN KEHITTYMINEN JA ASUKKAIDEN ASETEIDEN MUUTTUMINEN	11
KUVIO 4. INARIJÄRVI, TRIFON PETSAMOLAISEN KIRKKO, TSARMITUNTURI, NELLIMIN UITTORÄNNI ..	12
KUVIO 5. TEORiat YRITTÄJYYTTÄ KUVAAMASSA	13
KUVIO 6. FOKAALIVERKOSTO	24
KUVIO 7. MONENKESKINEN VERKOSTO	25
KUVIO 8. TEEMAHAASTATTELUKYSYMYKSET	28
KUVIO 9. NELLIMIN MATKAILUYRITTÄJIEN YRITTÄJYYDEN MUODOT	32

1 JOHDANTO

1.1 Tutkimuksen taustaa

Matkailu on Suomen tärkeimpiä elinkeinoja ja kiistatta Lapin tärkein. Matkailu tuo kipeästi kaivattua työtä ja toimeentuloa Lapin matkailukeskittymiin sekä välittömästi matkailukeskittymän läheisyydessä sijaitseville alueille. Matkailun aluetaloudellinen merkitys maakunnassa on huomattava. Vetovoimaisimmat matkailukohteet ovat sijoittuneet maakuntakeskuksiin tai tuntureille, keskelle harvaanasuttua maaseutua. (Lapin Liitto 2011, 4.)

Suomen matkailustrategian keskeinen ajatus on, että Suomen matkailun tunnettuja vahvuuksia vahvennetaan ja matkailukeskittymissä olevia kasvuhakuisia ja verkottuneita yrityksiä autetaan menestymään. Matkailustrategian tavoitteet ja toimenpiteet ovat jaettu kolmeen osaan: sisäiseen matkailusektorin kehittämiseen, matkailumaakuvan vahvistamiseen ja yleisten elinkeinopoliittisten lähtökohtien vahvistamiseen. Matkailusektorin sisäisen kehityksen keskeisiä tavoitteita ovat matkailukeskittymien ja -verkostojen vahvistaminen, yritysten kasvun ja kehittymisen tukeminen ja matkailualueiden infrastruktuurin parantaminen. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2010, 3–4.)

Lapin matkailustrategia 2011–2014 noudattaa pääosiltaan myös Suomen matkailustrategiaa. Lapin matkailua kehitetään edistämällä matkailualueiden profiloitumista, kasvua ja verkostoitumista; vahvistamalla elämys- ja tuotekehityksosaamista sekä panostamalla laatuun ja turvallisuuteen. Yritysten toimintaedellytysten ja yrittäjyyden edistäminen ovat tärkeitä tavoitteita myös tällä strategiakaudella. Matkailutoimialalla toimii hyvin paljon pieniä ja keskisuuria yrityksiä. Strategiakaudella kiinnitetään huomiota pk-yritysten ja alihankintaverkostojen kehittämiseen, sekä matkailun veturiyritysten ja pk-yritysten yhteistoiminnan, verkostoitumisen ja liiketoimintakumppanuuden kehittämiseen. (Lapin liitto 2011, 37.)

Nellimin matkailualue sijaitsee Saariselän matkailukeskittymän tuntumassa. Nellimin matkailuyritykset ovat kooltaan pien- ja mikroyrityksiä. Nellimin matkailuyritysten kasvun ja kehityksen kannalta keskeisiä asioita ovat erilaisten

verkostojen kartoittaminen ja kehittäminen sekä yritysten keskinäisen yhteistyön, verkostoitumisen ja liikekumppanuuden edistäminen.

Opinnäytetyöni toimeksiantajana toimi elinkeinoyhtiö InLike Oy. InLike Oy on Inarin kunnassa toimiva, Inarin elinkeinopalveluiden tuottamisesta vastaava yhtiö. InLike Oy:ssä suhtauduttiin erittäin myönteisesti ja kannustavasti tutkimustyöhöni ja opinnäytetyöni toimeksiantajan edustajana toimiikin Inlike Oy:n toimitusjohtaja. Työn tavoitteeksi asetettiin Nellimin matkailuyrittäjien verkostoitumismahdollisuuksien kartoittaminen.

1.2 Tutkimuksen tehtävä, rajaus ja tutkimuskysymykset

Opinnäytetyöni tehtävä on kartoittaa Nellimin matkailuyrittäjien verkostoja ja kehittää edelleen Nellimin matkailuyrittäjien yhteistyötä. Aihe on erittäin ajankohtainen, sillä matkailijoiden kiinnostus Nellimiä kohtaan matkakohteena on kasvanut viime vuosina merkittävästi ja kasvaa edelleen (Oravainen 2011). Vastaavanlaista kehittämistyötä ei ole aikaisemmin tehty Nellimin matkailuyrittäjien keskuudessa, joten vertailupohjaa ei ole satavilla siltä taholta. Sen sijaan lukuisat yrittäjyyttä, maaseutumatkailua, matkailun pienyrittäjyyttä ja verkostoitumista käsittelevät tutkimukset ja selvitykset tarjoavat hyvät lähtökohdat työn tekemiselle.

Tutkimuksen kohteeksi matkailuyrittäjistä on valittu mukaan vain ne yrittäjät, jotka ovat rekisteröineet toimintansa ja toimivat Nellimin kylässä. Tutkimuksen kohteena olevat yritykset edustavat kaikki matkailualaa. Tällä hetkellä Nellimissä toimii neljä matkailualan yritystä, joista tutkimuksessa mukana ovat Erähotelli Nellim Oy, Safari Service sekä Nili-Aitta Oy. Nellimissä rekisteröityihin matkailuyrityksiin kuuluvat myös Nellimin Ruokapalvelut, jonka yrittäjä ilmoitti kuitenkin toimintansa loppuneen lähes kokonaan. Yrittäjä on lisäksi jäämässä eläkkeelle eikä näin nähnyt haastattelua mielekkääksi.

Työn ulkopuolelle jäävät ne toimijat, jotka harjoittavat toimintaansa epävirallisesti, luontaiselinkeinon yhteydessä tai muuten harrastuksen pohjalta. Työn ulkopuolelle jäävät myös ne matkailuyrittäjät, jotka harjoittavat toimintaansa pääsääntöisesti muualla Suomessa. Tutkimuksen ulkopuolelle jää mahdolli-

sesti tutkimusprosessin ja tutkimuksen tulosten innoittamana syntyneet yhteistyöverkostot ja tuotekehitystyö.

Opinnäytetyössäni kiinnitän huomioni Nellimin matkailuyrittäjien ja eri sidosryhmien keskinäisiin verkostoihin, yhteistyöhön ja mahdollisiin esteisiin, jotka hidastavat yrittäjien välisen yhteistyön kehittämistä. Tutkimusongelman olen asettanut seuraavasti:

Miten kehittää Nellimin matkailuyrittäjien yhteistyötä?

Pääkysymyksen olen jakanut kolmeen alakysymykseen:

Millaisia olemassa olevia verkostoja Nellimin matkailuyrittäjillä on?

Millaisia yhteistyömuotoja verkostoituminen on kehittänyt?

Millaisille uusille yhteistyömuodoille yrittäjät näkevät tarvetta?

2 NELLIM MATKAILUALUEENA

2.1 Nellimin matkailuhistoriaa

Ensimmäiset Lappiin tulleet matkailijat yöpyivät säätyläiskodeissa, maalaistaloissa, saamelaisten asumuksissa sekä autiokodissa ja -tuvissa. Erämaataipaleiden varrelle rakennetut autiokodat ja -tuvat toimivat mm. postinkantajien, virkamiesten ja satunnaisten matkamiesten yösijoina. Vuonna 1649 annettu Ruotsin valtakunnan ensimmäinen yleinen kestikievariasetus toimi kestikievaritoiminnan yleistymisen vaikuttimena. Kestikievarit tarjosivat majoitus-, ravitsemus- ja kyytipalveluja matkustavaisille noina varhaisina aikoina. Sodasta säilyneet majoitusrakennukset ovat vanhimpia vielä olemassa olevia matkailurakennuksia Lapissa. Osa niistä toimii vielä retkeilijöiden käytössä osana nykyistä autiotupaverkosta. (Hautajärvi 1991, tiivistelmä; Lapin ympäristökeskus 2008.)

Nellimin kylä esiintyy ensimmäisiä kertoja matkailukirjallisuudessa Samuli Paulaharjun (1921, 5) kirjoittamassa teoksessa Kolttain mailta:

”Vasta vuosien päästä, kesällä 1914, pääsin uudelleen Lappiin ja kolttien maille. Silloin sain Suomalaisugrilaisen Seuran ja Antellin valtuuskunnan matkarahoilla tehdä kesäkautisen retken Suonikylän ja Nuortijärven kolttien asuma-alueille. Matka kävi Inarinjärven kaakkoiskulmasta, Nellimistä, Sulkus-jaurin kautta yli rajan Puoldzig-jaurille ja sieltä sitten Luttojoen pohjoispuolella olevia suuria ja pieniä erämaajärviä ja -jokia, jänkiä, sydänmaita ja tuntureita Suonikylään, kolttien talviseen asumapaikkaan, ja sieltä edelleen Lutolle, Tsuörve-jaurille. Täältä taas laskin suurta Luttoa läpi Vuolu-jaurin mahtavalle Nuortijarvelle ja Tuulomalle”.

Samuli Paulaharjun matkareitti noudatti osin sittemmin Jäämeren tienä tai Petsamon tienä tunnettua kulkuyhteyttä Rovaniemeltä Petsamoon. Kun Petsamo vuonna 1920 liitettiin Tarton rauhan myötä Suomeen, ei rauhantekijöiden mielessä ollut alueen hyödyntäminen matkailukäyttöön. Petsamon alue sijaitsi tiettömän taipaleen päässä keskellä villiä erämaata, jonne ei uskottu kenenkään huvikseen, virkistyäkseen tai luontoelämyksiä tyydyttääkseen saapuvan. Toisin kuitenkin kävi. Lapin lääniherra Ilmari Helenius teki tutustumismatkan uuteen hallintoalueensa ja ihastui Kolttakönkään (nykyisen Boris Glebin) luonnonkauneuteen. Helenius tiedusteli keväällä 1921 Suomen Matkailijayhdistykseltä, voisiko yhdistys tehdä jotakin Rovaniemi-lvalo-

Virtaniemi-Kolttaköngäs-reitin kunnostamiseksi. Reitin varrella oleva Virtaniemi sijaitsee Nellimissä. Suomen Matkailijayhdistyksen tuolloinen toiminnanjohtaja C. Wolter Stenbäck tarttui heti asiaan ja lähetti jo samana keväänä 1921 tutkijaryhmän selvittämään tieyhteyden rakentamista Petsamoon sekä Lapin ja Petsamon alueen hyödyntämistä matkailullisiin tarkoituksiin. (Soini 1970, 147–150.)

Suomeen pohjoisin vuonna 1913 valmistunut maantie päättyi Kyrön kylään eli Ivaloon. Matka Ivalosta Virtanimeen taittui aluksi moottorivenekyydillä pitkän Inarijärveä. Virtaniemestä matka jatkui osin louhikkoista tielinjaa osin vesiteitse edelleen Kolttaköngäälle ja Petsamoon. Vuonna 1931 valmistui 531 kilometriä pitkä tie Rovaniemeltä Liinahamariin. Matka Rovaniemeltä Petsamoon oli pitkä, eivätkä kaikki kulkijat jaksaneet matkustaa sitä keskeyttämättä, joten matkajia varten ryhdyttiin rakentamaan majapaikkoja. Valtio antoi rahallista tukea tai rakennutti omalla kustannuksellaan majapaikkoja, joiden käytännöllisten asioiden hoitovastuun (myös porojen tarvitsema rehu) myynteineen se antoi Suomen Matkailijayhdistykselle. Lain määräämistä majataloista ensimmäinen oli Nellimissä sijaitseva Virtaniemi. Kalastusmatkailijoiden vuoksi Virtaniemen majatalo laajennettiin myöhemmin oikeaksi matkailumajaksi. (Soini 1970, 150–161.)

Kuvauksia tuon ajan matkailumajoista (majaloista), majataloista ja niiden toiminnosta löytyy muun muassa B. Karamon (1932, 6) Petsamo kutsuu – Matkailijan opas -teoksesta:

”Suomen Matkailijayhdistyksen majaloita on Petsamon alueella seuraavissa paikoissa: Kolttaköngäs, Yläluostari, Liinahamari ja Vaitolahti. Valtioin omistamia majataloja on joka 20–25 km päässä Petsamon maantien varressa. Yösjä maksaa 10 mk, kylmä ateria 8 mk, lämmin 15 mk”.

Ivalon ja Virtaniemen välillä oli Virtaniemen majatalon (myöh. matkailumaja) lisäksi kaksi muutkin majataloa; toinen Könkäänjärvellä ja toinen Mustolassa, Nellimissä. Majatalot sijaitsivat 20 kilometrin päässä toisistaan. (Partanen 2009,13.)

Kuvio 1. Virtaniemen majatalo Nellimissä 1930-luvulla (Systeemi.net)

Toinen maailmansota tuhosi Nellimin ja koko Petsamon alueen kukoistavan matkailutoiminnan. Moskovan välirauhasopimuksen (19.9.1944) Suomi luovutti Petsamon alueen Neuvostoliitolle (Ahvenainen 1970, 41). Sodan tuhoja Nellimin Virtaniemessä kuvataan Suomen Matkailijayhdistyksen hallituksen pöytäkirjassa:

"5.5.1949 Virtaniemen maja tuhoutui ilmapommituksessa 29.2.40. Jäljellä ovat; ns. reviisorin kämppä, saunarakennus, renkitupa ja aitta sekä SMY:n omistama 2-huoneinen kesämökki. Navetta vaurioitunut, irtaimisto paloi miltei kaikki". (Partanen 2008, 3.)

Sodan seurauksena tieyhteys Petsamoon katkesi ja uusi raja kulki aivan entisen Virtaniemen matkailumajan tuntumassa. Matkailuliikenne loppui, ja satunnaiset kulkijat majoituivat ihmisen kodeissa. Kesti kauan ennen kuin matkailutoiminta jälleen elpyi Nellimissä. Luotettavia merkintöjä Nellimin sodanjälkeisestä majoitus-, ravitsemis- ja ohjelmalvelutoiminnoista on varsin niukalti löydettävissä. Vieraiden majoittaminen, kestittäminen ja kuljettaminen tapahtui paljolti vieraanvaraisuuseleenä. Sodan jälkeen toimintansa aloitti Kivelän (nykyinen Koskela) majatalo, jonka emäntänä toimi aina vuoteen

2002 saakka Elli Marjeta (Manninen 2011, blogi; Niskanen 2008, 9.) Koskelan majatalo kuuluu nykyisin Nili-Aitta Oy:lle.

Vuonna 1993 toiminansa aloitti Nellimin Ruokapalvelut niminen yhden naisen pyörittämä yritys, jonka toimialana on ruoka-, majoitus- ja oppaan palvelut (Kytölä 2009, tiivistelmä). Tämän yrityksen toiminta on tätä nykyä lähes loppunut yrittäjän eläkkeelle jäämisen vuoksi. Vuonna 1997 Nellimin kylää perustettiin Kauppa ja Kahvila Nili-Aitta Ky. Yrityksen toimintaa kuului kauppa- ja kahvilapalvelut. Kauppa ja kahvilatoiminta loppuivat vuonna 2010, minkä jälkeen yhtiö muutettiin osakeyhtiöksi. Nykyään Nili-Aitta Oy:n toimintaan kuuluu taksi, taksipalvelut, venekuljetus ja majoitus (Parviainen 2012.) Vuonna 2005 toimintansa aloittanut Safari Service harjoittaa mökkimajoitus-, ohjelmapalvelu- ja venekuljetustoimintaa (Koistinen 2012.) Vuodesta 2006 toimintaansa pyörittänyt Erähotelli Nellim Oy tarjoaa asiakkailleen ohjelmapalvelujen lisäksi majoitus- ja ravitsemispalveluja (Lappalainen 2012a.)

2.2 Nellimin vetovoimatekijät ja edellytykset toimia matkailualueena

Nellimi sijaitsee noin 42 kilometriä Ivalosta itään entisen Petsamon tien varrella, ja on varsin omalaatuinen ja autenttinen matkailualue. Maantieteellisesti Nellim sijaitsee Inarinjärven kainalossa, kuuluisan erämaajärven rannalla, lähellä Venäjän rajaa. Alun perin Nellim oli inarinsaamelaiden kylä. 1920- ja 1930- luku toi suomalaisväestöä savottatöihin ja myöhemmin talvi- ja jatkosota Petsamosta kolttasaamelaisia. Nykyisin kylä tunnetaankin kolmen kulttuurin kohtauspaikkana. (Inarin Lapin Matkailu Ry 2010; Inarin kunta 2012; Pohjois-Lapin Matkailu Oy 2012.)

Matkailualueiden ja -kohteiden tutkimuksessa vetovoima ja vetovoimatekijä ovat keskeisiä käsitteitä. Vetovoima tulkitaan kulttuuri- ja luonnonvetovoimaksi, jotka jakautuvat alaryhmiin ja erilaisiin yksittäisiin vetovoimatekijöihin. (Vuoristo 1994, 22-23; Pearce 1989, 26; Vuoristo–Santasalo 1985,15-18; Peters 1969, 147-149.) Vuoristo ja Santasalo (1991, tiivistelmä) laajentavat vetovoimatekijöiden käsitettä koskemaan kulttuuri- ja luonnonvetovoimatekijöiden lisäksi majoitus-, ravitsemis- ja liikennepalveluja sekä ohjelma- ja tapahtumapalveluja. Attraktiot puolestaan tarkoittavat johonkin pakkaan tai alueeseen sitoutuneita tuotteistettuja vetovoimatekijöitä (Leiper 1990, 367-384;

Saarinen 1997, 38-45). Laajemmin attraktio -käsitettä ovat määritelleet Alan Lewis ja Neil Leiper. Lewis kehitti attraktiotutkimuksen viitekehyksen, jossa hänen näkemyksensä mukaan attraktioilla tarkoitetaan maisemia (landscapes to observe), aktiviteetteja (activities to participate in) ja kokemuksia, elämyksiä (experiences to remember) (Lewis 1987, 553-575). Leiper näkee matkailuattraktion matkailijan (tourist), nähtävyyden (sight) ja ”informatiivisen” elementin (marker) välisenä vuorovaikutussuhteena (Leiper 1990, 367-384). Opinnäytetyössäni vetovoimatekijöitä tarkastellaan lähinnä Vuoriston ja Santalan (1991) määritelmän mukaisesti.

Paikallisväestön ja matkailuyrittäjien mukaan merkittäviä Inarin kunnan ja matkailullisia vetovoimatekijöitä ovat luonnon, saamekulttuurin ja kultahistorian lisäksi Venäjän ja Norjan läheisyys. (Riipinen 2005, 19-20). Riipisen Paatsjoki-Nellim-tieselvitysten yhteydessä tekemä haastattelu antaa laajemman kuvan matkailuyrittäjien näkemyksestä Inarin matkailullisista vetovoimatekijöistä. Kuviossa 2 on esitetty Riipisen (2005, 19) kartoituksen pohjalta alueen luontoon, kulttuuriin ja attraktioihin (ihmisen tekemät) liittyviä vetovoimatekijöitä.

Kuvio 2. Matkailun vetovoimatekijät alueen matkailuyrittäjien näkökulmasta (mukaiellen Riipinen 2005, 19)

Tieselvityksen mukaan Nellimin kylän osalta matkailun vetovoimatekijöitä alueella ovat matkailuyrittäjien tarjoamat palvelut ja ohjelmat. Selvityksessä sanotaan, että Nellimin kylään tulevat matkailijat mieltävät pienen maaseutumaisen elävän kylän itsessään vetovoimaisena. Nellim matkailukohteena

tarjoaa mahdollisuuden tutustua paikallisiin olosuhteisiin ja kulttuureihin. Toisaalta Nellimin vetovoimatekijöinä ovat mm. luonto ja Inarijärvi. (Tieliikennelaitos 2005, 33.)

Pohjois-Lapin Matkailu Oy:n toimitusjohtaja Markku Oravaisen (2011) mielestä kulttuuritarjonnan, paikkakunnan historian, erämaainfran ja Venäjän rajan läheisyyden lisäksi Nellimin vetovoimatekijöihin kuuluvat myös paikkakunnan palvelut. Palveluilla hän tarkoittaa majoitus-, ravitsemis- ja ohjelmapalveluita.

Mielestäni kulttuurillisten, luontoon liittyvien ja maantieteellisten vetovoimatekijöiden lisäksi paikallinen elämäntyyli itsessään on merkittävä vetovoimatekijä. Markkinointimateriaaleissa esiintyvien Pyhän Trifonin Petsamolaisen ortodoksikirkon, Nellimin uittorännin ja Paatsjoen sillan lisäksi Nellimin alueella on lukuisia sotahistoriaan liittyviä kohteita kuten esimerkiksi Kaamassaaren vankileiri, jotka lisäävät Nellimin vetovoimaisuutta. (Pohjois-Lapin Matkailu Oy 2012a; Törmälä 2010.)

Nellimillä on osittain vielä kartoittamattomat resurssit toimia omaleimaisena, pohjoisena matkailukohteena. Nellimin mahdollisuutta toimia matkailualueena sekä matkailun kehittymistä ja asukkaiden mielipiteiden muuttumista matkailua kohtaan on kuvattu Paatsjoki-Nellim tieyhteyttä koskevan matkailuselvityksen yhteydessä (Riipinen 2005). Nellimin edellytykset toimia ja kehittyä matkailualueena ovat sidoksissa Suomen ja Norjan välisen tieyhteyden rakentamiseen. Suomen ja Norjan välisen tieyhteyden rakentaminen herättää sekä kannatusta että vastustusta. Kuvioon 3 on koottu tieyhteyden rakentamisesta aiheutuvia taloudellisia, sosiaalisia, kulttuurisia ja ympäristöllisiä etuja (yllä) ja haittoja (alla). Riipisen (2005) näkemyksen mukaan tien rakentamisen taloudellisia etuja olisivat työpaikkojen, palveluiden ja palvelukysynnän lisääntyminen. Taloudellisena haittatekijöitä olisivat kyläkuvan muuttuminen rakentamisen ja hakkutöiden myötä sekä muiden elinkeinojen kärsiminen matkailurakentamisesta. Tien rakentamisen sosiaaliset hyödyt näkyisivät olemassa olevien palveluiden säilymisenä ja uusien rakentamisena sekä kylän elävöitymisenä. Rakentamisen haittoja olisivat rauhallisuuden ja turvallisuuden katoaminen sekä kesämökkiläisten lisääntyminen. Tien rakentamisen myötä kulttuuri-identiteetti kasvaisi, mutta toisaalta kulttuurin hyödyntämistä

matkailussa pidettiin haittatekijänä. Ympäristölle koituvat hyödyt olisivat ympäristötietouden lisääntyminen ja ympäristönäkökohtien huomioiminen matkailurakentamisessa esimerkiksi vaellusreittien osalta. Haittatekijöitä olisivat luonnon kuluminen ja yksityisautoilun lisääntyminen.

<p>Taloudelliset</p> <ul style="list-style-type: none"> • matkailullisen hyödyntämisen vaihtoehtojen lisääntyminen • majoituskysynnän lisääntyminen (mökkit ja hotellit) • palveluiden (mm. opas-) lisääntyminen • kaupallisen toiminnan kasvu • työpaikat (erityisesti nuorille) • yrittäjäksi ryhtyminen ei niin riskialtista • uusien matkailuattraktioiden rakentaminen 	<p>Sosiaaliset</p> <ul style="list-style-type: none"> • palveluiden lisääntyminen • palveluiden palautuminen (esim koulu) • olemassa olevien palveluiden säilyminen • kylän pirstuminen / vilkastuminen / elävöityminen • yhteys norjalaisiin sukulaisiin ja ystäviin • lisää asukkaita kylään • nuorille työpaikkoja 	<p>Kulttuuriset</p> <ul style="list-style-type: none"> • kulttuuri-identiteetin vahvistuminen 	<p>Ympäristölliset</p> <ul style="list-style-type: none"> • ympäristötietouden lisääntyminen • ympäristönäkökohtien huomioiminen palveluiden ja tuotteiden tuottamisessa • maankäytön varaus matkailulle • ohjattuja valmiita vaellusreittejä luontomatkailejoille
<p>Taloudelliset</p> <ul style="list-style-type: none"> • liian lähellä kylää olevat ilmaiset matkailupalvelut • tienvarren kaupat • tien rakentamisen myötä uhkana, että metsät hakataan • rasite alueen muille elinkeinoille • matkailutulot kylän ulkopuolisille yrittäjille 	<p>Sosiaaliset</p> <ul style="list-style-type: none"> • rauhallisuuden katoaminen • turvallisuuden katoaminen • tie olisi pelkkä ohikulkureitti • rasite alueen muille elinkeinoille • kesämökkiläisten lisääntyminen • matkailijoiden ennakkoodotuksiin vastaaminen (kolttakylä) 	<p>Kulttuuriset</p> <ul style="list-style-type: none"> • kulttuurin käyttö vain välineenä matkailun markkinoimisessa • massamatkailu esim. kolttakylässä 	<p>Ympäristölliset</p> <ul style="list-style-type: none"> • luonnon kuluminen • matkailijat kulkisivat omia polkujaan • yksityisautoilun lisääntyminen

Kuvio 3. Matkailun kehittyminen ja asukkaiden asenteiden muuttuminen (mukaillen Riipinen 2005, 4)

Nellimin vetovoimatekijöitä

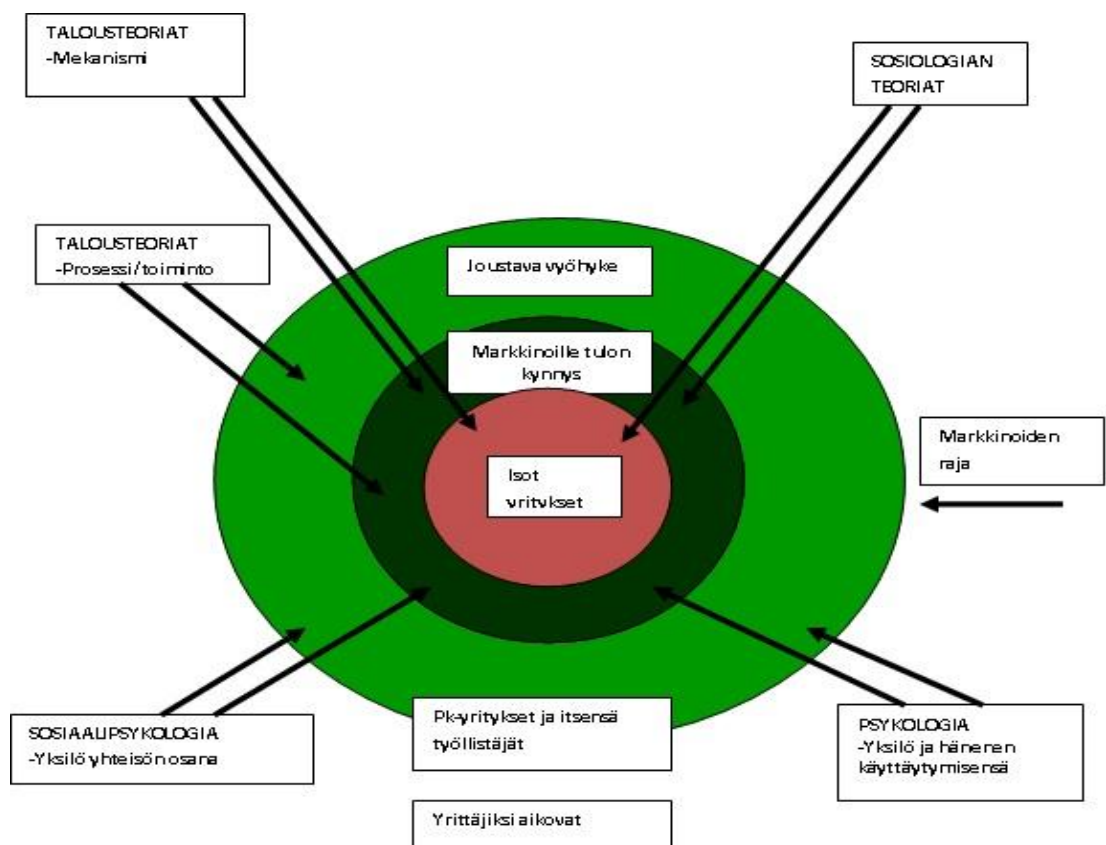

Kuvio 4. Inarijärvi, Trifon Petsamolaisen kirkko, Tsarmitunturi, Nellimin uittoränni (Koistinen 2011)

3 YRITTÄJÄJYYSTUTKIMUS JA KÄSITTEISTÖÄ

3.1 Yrittäjyystutkimus

Yrittäjyystutkimus on monitieteellistä ja -ulotteista. Eri tieteenalojen tutkijoilla on erilaisia käsityksiä siitä, miten yrittäjyys ja yrittäjä pitäisi määritellä. Yrittäjyyttä voidaan määritellä esimerkiksi taloudellisena, psykologisena, sosiologisena ja sosiaalipsykologisena ilmiönä. Turunen (2011, 83–84) muun muassa toteaa, että yrittäjyyden tutkimusta voidaan pitää suunnittelutieteenä, joka on hyödyntänyt ja omaksunut suurensa yhteiskunta- ja taloustieteiden traditiota. Juutilainen (2003, 30) puolestaan kritisoi sitä, että yrittäjyyden ilmiötä on tarkasteltu lähinnä yrittäjän ominaisuuksien ja yrittäjän kyvykkyyden kautta. Kyrö (2006, 19–20) tarkastelee yrittäjyyttä laajasti eri tieteen näkökulmista. Kuvion 4 mukaisesti taloustieteissä taloutta voidaan tarkastella mekanismina tai rakenteena toisaalta prosessina tai toimintona. Sosiologiassa lähestymistapa on luonteeltaan kollektiivinen ja yrittäjyyttä tarkastellaan lähinnä yhteiskunnallisena ilmiönä. Psykologinen malli yrittäjyydestä keskittyy yksilöön. Lähestymistavoissa painottaa yrittäjän persoonallisuus, siihen liittyvät motivaatiotekijät sekä tarpeiden ja arvojen yhteys yrittäjyyteen.

Kuvio 5. Teoriat yrittäjyyttä kuvaamassa (mukaillen Kyrö 2006,19)

Alain Fayollen, Paula Kyrön ja Jan Ulijinin (2005, 1-31) mukaan yrittäjyyden tutkimus alkoi alun pitäen Euroopassa, Ranskassa, mutta sittemmin tutkimuksen pääpaino on ollut Yhdysvalloissa. Tässä tutkimuksessa tarkastellaan yrittäjyyttä talousteorioiden näkökulmasta.

3.2 Yrittäjyys ja yrittäjä

Yrittäjyyden ja yrittäjän käsitteistä ei ole yksimielistä määritelmää tukijoiden kesken. Huovisen (2007,18) mukaan Harvardin yliopiston professori Joseph Schumpeter esitti yrittäjyyden uutta luovana toimintana, jonka avulla tarjottiin uusia palveluja tai valmistettiin uusia tuotteita ja omaksuttiin uudenlaisia tuotantomenetelmiä. Nevanperä (2003, 43) mielestä osa tutkijoista rajaa yrittäjyyden käsitteen pelkästään ulkoiseen yrittäjyyteen; yrityksen perustamiseen ja johtamiseen toimimiseen itsenäisenä omistajayrittäjänä. Yrittäjyyden käsite on kuitenkin yleisesti laajentunut ulkoisesta yrittäjyydestä sisäiseen. Täten kuka tahansa voi osoittaa yrittäjyyttä. Yrittäjyys on yksilö-, ympäristö- ja tilanetekijöiden monisäikeinen yhdistelmä. Näin ollen yrittäjyyttä ei voida liittää vain yksilön persoonallisuuden piirteisiin vaan siihen liittyvät ja vaikuttavat lukuisat ympäristö- ja tilanetekijät. Nämä tekijät ovat toisiinsa kiinteässä yhteydessä ikään kuin yhteen nivoutuneina. Kyrö ja Ripatti (2006,18) näkevät yrittäjyyden vielä laajemmassa viitekehyksessä. Heidän mielestään yrittäjyyden muodot voidaan jakaa yksilön yrittäjämäiseen toimintatapaan, ulkoiseen yrittäjyyteen eli pienyrityksen omistamiseen ja johtamiseen, organisaatioyrittäjyyteen eli organisaation kollektiivinen toimintatapaan sekä sisäiseen yrittäjyyteen, joka liittyy näistä yksilön ja organisaation yrittäjämäiseen toimintatavan dynamiikkaan.

Nevanperä (2003, 44) kiteyttää yrittäjyys käsitteen seuraavanlaisesti: yrittäjyys on työn tekemiseen liittyvä ajattelu-, suhtautumis- ja toimintatapa. Yrittäjyys ilmenee aloitteellisuutena, työhaluna, aktiivisuutena, muuntumiskyynä, innovatiivisuutena, luovuutena, joustavuutena ja riskinottona. Juutilaisen (2003, 35–36) mukaan Suomen kielessä käsite ”yrittäjyys” näyttää vakiintuneen yleisemmin tarkoittamaan sellaisia piirteitä ja olosuhteita joissa yrittäjäomistajat, ammatinharjoittajat ja myös maatalousyrittäjät toimivat.

Yrittäjä käsitteen määrittelemisen yksiselitteisesti on vähintäänkin yhtä ongelmallista kuin yrittäjyyden määrittelemisen. Nevanperä (2003, 43) määrittelee yrittäjän henkilöksi, joka ilmentää yrittäjyyttä ajattelu-, suhtautumis- ja toimintatavassaan. Kyrö ja Ripatti (2006,19) kuvaavat yrittäjää yksilötasolla vapaana, kokonaisvaltaisena ja ainutlaatuisena toimijana. Juutilainen on pohjinnut omassa väitöskirjassaan varsin laajasti yrittäjä käsitettä. Hän määrittelee yrittäjät yksilöinä, joiden on jatkuvasti pystyttävä havaitsemaan tilaisuudet sekä tekemään päätöksiä tilaisuuteen tarttumisesta tai tilanteen muuttamisesta ja muuttamaan omia toimintatapojaan. Yrittäjä kantaa vastuun ja riskin yrityksestä, joten hänellä on myös täysi päätösvalta. (Juutilainen 2003, 35–36.) Tässä tutkimuksessa yrittäjyys nähdään Nevanperän määritelmän mukaan yksilö-, ympäristö- ja tilannetekijöiden monisäikeisenä yhdistelmänä sekä yrittäjä henkilönä, joka ilmentää yrittäjyyttä ajattelu-, suhtautumis- ja toimintatavassa.

3.3 Yritysten luokittelu koon mukaan

EU komission luokittelun mukaan mikroyritysten sekä pienten ja keskisuurten yritysten (pk-yritysten) luokka koostuu yrityksistä, joiden palveluksessa on vähemmän kuin 250 työntekijää ja joiden vuosiliikevaihto on enintään 50 miljoonaa euroa ja/tai taseen loppusumma on enintään 43 miljoonaa euroa. Pk-yritysten luokassa pieni yritys määritellään yritykseksi, jonka palveluksessa on vähemmän kuin 50 työntekijää ja jonka vuosiliikevaihto ja/tai taseen loppusumma on enintään 10 miljoonaa euroa. Pk-yritysten luokassa, mikroyrityksen määritellään yritykseksi, jonka palveluksessa on vähemmän kuin 10 työntekijää ja jonka vuosiliikevaihto ja/tai taseen loppusumma on enintään 2 miljoonaa euroa. (CEC 1996.)

Työ- ja elinkeinoministeriön arvion mukaan Suomessa toimi vuoden 2010 lopussa noin 270 000 yritystä (pl. alkutuotannonyritykset). Pienten ja keskisuurten yritysten osuus yrityskannasta oli 99,8 %. Näistä alle 10 hengen mikroyrityksiä oli 93,4 prosenttisyksikköä. Mikroyrityksistä pääosa työllisti alle 2 henkilöä (vuosityöllisyyden käsitteellä mitattuna). Suuria, vähintään 250 työntekijän yrityksiä oli Suomessa runsaat 600 kappaletta. Yrittäjiä oli Suomessa vuoden 2009 lopussa noin 248 000 ilman maa- ja metsätalouden harjoittajia, eli kymmenen prosenttia työllisistä. Yksinyrittäjiä heistä oli 62 %.

Naisyrittäjiä oli vuoden 2009 lopussa noin 82 000, eli kolmannes kaikista yrittäjistä. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2010.) Nellimissä toimivat matkailuyritykset ovat kaikki alle 10 hengen mikroyrityksiä. Kolme neljästä toiminnassa olevasta matkailuyrityksestä työllistää alle kaksi henkilöä. Naisten osuus yrittäjistä jää hiukan alle kolmanneksen.

3.4 Matkailualan yritykset ja yrittäjyys matkailualalla

Matkailualan yritysten tarkka kategoriointi kokonsa puolesta on vaikeaa, sillä ei ole olemassa tarkkoja yhtenäisiä määritelmiä, miten matkailuyrityksen koko määritellään. Matkailuyritykset voidaan määritellä henkilökunnan määrän tai majoitusliikkeissä huoneiden lukumäärän perusteella. Koska matkailualan yrityksistä suurin osa on kooltaan pieniä, on perusteltua puhua pienistä ja mikrokokoisista yrityksistä (Getz–Carlsen–Morrison 2005, 73-74). Matkailualan yrityksillä tarkoitetaan mikrokokoisia ja pieniä majoitusalan yrityksiä, jotka tarjoavat myös muita palveluja, kuten ravitsemispalveluja ja virkistys- ja viihdepalveluja, joista Suomessa nykyisin käytetään luokitteluun kuulumaton-ta, kuitenkin viime aikoina vakiintunutta nimitystä ”ohjelmapalvelut” (Juutilainen 2003, 35). Valmismatkalain mukaan matkailualan yrityksiin lasketaan kuuluvaksi myös ne yritykset, jotka elinkeinoaan harjoittaakseen toimivat matkajärjestäjinä tai -välittäjinä (Valmismatkalaki 1994/1079).

Matkailualan yritykset voidaan luokitella ulkoisesti niiden tarjoaminen matkailutuotteiden mukaan. Matkailun satelliittikirjanpidon mukaa matkailuyrityksistä käytetään tuoteperusteista luokittelua, jossa palvelut jaetaan seuraavasti: majoituspalvelut, ravitsemispalvelut, henkilöliikennepalvelut, matkatoimisto-, matkanjärjestäjä- ja matkaopaspalvelut, kulttuuripalvelut, virkistys- ja viihdepalvelut, sekalaiset palvelut (vakuutus ja vuokraus mm.), liitännäiset tuotteet (mm. polttoaine) ja epätyypilliset palvelut (mm. vähittäiskauppa). Matkailun satelliittikirjanpito on kehitetty kansainvälisessä yhteistyössä, jonka YK, WTO (World Tourism Organization), OECD ja EU hyväksyivät vuonna 2000. (MEK 2012.)

Pien- ja mikroyritykset

Maaseutumatkailun toimialaraportin mukaan maaseuduksi määritellään seutu, joilla asukastiheys on alle 50 henkilöä neliökilometrillä ja pienyritykseksi alle 20 henkilöä työllistävä yritys. Näillä rajauksilla Suomessa toimi 10 vuotta sitten, vuonna 2002, reilut 3 600 matkailu- ja virkistyspalveluja tuottavaa yritystä. Näistä yrityksistä 820 oli varsinaisiksi matkailuyrityksiksi luettavia, lähinnä majoitusyrityksiä. Loput ovat pääosin paikallisille asukkaille palveluita tarjoavia ravintoloita, kahviloita, pitopalveluyrityksiä sekä virkistyspalveluja tuottavia yrityksiä. (Ryymin 2008, 12.)

Perhe- ja pariskuntayritykset

Perheyritys on taloudellinen yksikkö, jossa yrittäjäperhe harjoittaa liiketoimintaa. Omistaminen, johtaminen ja perhe-elämä nivoutuvat yhteen ja siirtyminen seuraavalle sukupolvelle on tapahtunut, parhaillaan käynnissä tai odotettavissa. Perhe on riskipääoman sijoittaja, laillisen päätäntävällän käyttäjä ja juridisesti vastuussa harjoittamastaan liiketoiminnasta. (Lassila 2005, 79.) Pariskuntayrityksillä (copreneurship) puolestaan tarkoitetaan sellaisia yrityksiä, joissa molemmat puoliset jakavat omistajuuden sekä sitoutuvat ja ottavat yhdessä vastuun liiketoiminnasta. Matkailualalla toimivia pariskuntia yhdistää yhteisen liiketoiminnan lisäksi usein miten elämäntapayrittäjäisyys (Bensemman 2011, 41–58).

Elämäntapayrittäjäisyys

Matkailualan erityispiirre näyttää olevan erittäin vahva ja runsas elämäntapayrittäminen (Valtonen 2009, 128-132; Di Domenico 2005, 109-113; Morrison 2002, 5 – 6; Ateljevic 2000, 378-381). Dewhurst ja Horobin (1998, 24 - 25) tutkivat matkailualan yrittäjäyttä ja siitä tehtyä tutkimusta Iso-Britanniassa. Yhteenvedonaan he totesivat, että *ei-taloudelliset* motiivit ovat tyypillisiä alan yrityksissä ja että on havaittavissa *ero*, kun matkailualan liiketoimintaa verrataan muiden alojen yrityksiin. Juutilainen (2003, 35) määritteli elämäntapayrittämisen yrittäjän omaksi ”toimintafilosofiseksi näkemykseksi” yrittämisestä.

Tapayrittäjäyys

Tapayrittäjäyys (habitual entrepreneurs) jaetaan yleensä näihin kahteen alaluokkaan eli sarjayrittäjiin (serial entrepreneurs) ja portfolioyrittäjiin (portfolio entrepreneurs). Sarjayrittäjät omistava yhden yrityksen kerrallaan kun taas portfolioyrittäjät omistavat useamman yrityksen samanaikaisesti. Sarja- ja portfolioyrittäjyyttä esiintyy kaikilla toimialoilla ja kaikentyyppisissä yrityksissä. Portfolioyrittäjäyys toteutuu yleisemmin maaseutualueilla, joilla kasvumahdollisuudet ovat rajallisemmat. Uusia yrityksiä perustetaan tulon ja kasvun lähteiksi alkuperäisen yrityksen rinnalle. Tällaiset portfolioyrittäjät toimivat pitkäjänteisinä ”veturiyrittäjinä” kotiseuduillaan. Yritysten perustamisten taustalla vaikuttavat muun muassa halu asua ja työskennellä kotiseudulla sekä vaikuttaa myönteisesti oman alueen työllisyyteen ja hyvinvointiin. (Elinkeinoelämän keskusliitto 2011, 3-5.)

Monialayrittäjäyys eli portfolioyrittäjäyhdellä tarkoitetaan sitä, yrittäjällä voi olla samaan aikaan useita yrityksiä toiminnassa. (Niittykangas – Niemelä 2006, working paper.) Vehmaston (2008, 9) mukaan monialayrittäjäyys tarkoittaa nimenomaan yritystä, joka harjoittaa yritystoimintaa useammalla kuin yhdellä toimialalla.

Tässä tutkimuksessa matkailualan yritykset jaotellaan Matkailun satelliittikirjanpidon mukaan tuoteperusteisesti. Nellimissä toimivat matkailualan yritykset tarjoavat majoitus-, ravitsemis-, ohjelma- ja henkilöliikennepalveluja. Tutkimuksessa mukana olevat yritykset ovat kaikki pien- ja mikrokokoisia perheyriyksiä. Kaikki yrittäjiä yhdistää myös elämäntapayrittäjäyys. Yksi tutkimuksessa mukana olevista yrityksistä on moniala- eli portfolioyritys.

4 MAASEUTUMATKAILU SUOMESSA

4.1 Maaseutumatkailun määritelmä

Maaseutumatkailun historia juontaa juurensa jo vanhaan kestikievarilaitokseen, joka tarjosi kuljetus-, ravitsemis- ja majoituspalveluita. Seuraavassa vaiheessa matkailukysynnän lisääntyessä maatilat alkoivat tarjota täysihoidtoa. Mökkivuokraus, joka alkoi 1950- ja 1960-luvuilla, on edelleen maaseutumatkailun perustuote. Mökkien vuokraus oli maanomistajille keino lisäansioiden hankkimiseen ja osalle yrittäjistä mökkien vuokrauksesta ja siihen liittyvistä muista matkailupalveluista syntyi päätoimi entisen maatalouden harjoittamisen tilalle. (Ryymän 2008, 8.)

Fenellin (1999, tiivistelmä) mukaan maaseutu voidaan määritellä yhtenä matkailutalouden muotona, joka perustuu tietynlaisen ympäristön resurssin, matkailulliseen hyödyntämiseen. Maaseutumatkailulla tarkoitetaan tavallisesti taajamien ja matkailukeskusten ulkopuolella tapahtuvaa matkailua (Komppula 2004, 7; Borg 1997, 1-20). Matkailun teemaryhmä on määritellyt maaseutumatkailun seuraavasti: "Maaseutumatkailu on maaseudun luontaisiin edellytyksiin ja voimavaroihin - luonto, maisema, kulttuuri, ihminen - sekä perhe- ja pienyrittäjyyteen perustuvaa asiakaslähtöistä matkailun yritystoimintaa". Maaseutumatkailu on siis osa Suomen matkailuelinkeinoa eikä sitä voi määrittää omaksi toimialaksi vaan se on pikemminkin yksi tuoteryhmä matkailutarjonnassa ja maaseutupoliittinen kehittämistermi. Maaseutumatkailun tarjoamat palvelut jaetaan kuten muutkin matkailupalvelut ravitsemis-, majoitus-, ohjelma- ja oheispalveluihin. (Ryymän 2008, 8; Vesterinen 2007, 1.)

4.2 Suomalaiseen maaseudun elinkeinorakenteen kehitys

Suomalaisen maaseudun elinkeinorakenteen muutos on ollut 1880-luvulta nykypäivään erittäin voimakas. Maa- ja metsätalous säilyi toisen maailmasodan jälkeen pitkään maaseudun tärkeimpänä elinkeinona ja on tällä hetkellä lähes poikkeuksetta tärkein elinkeino. (Leinamo 2003, 15-16; Kuhmonen-Niittykangas 2008; 21-23.) Elinkeinorakenteen muutos on aiheuttanut ongelmia maaseutualueiden kehittämisessä. Väki ikääntyy ja maaseudut autioituvat työikäisten muuttaessa maamme kasvukeskuksiin. Maaseutumatkailun kehittämisen avulla on pyritty hidastamaan maaseutujen autioitumista ja palvelujen katoamista. Maa- ja metsätalousministeriön aluekehitysstrategiassa,

vuosille 2004–2008, on nostettu matkailupalvelujen tukeminen yhdeksi maaseutualueiden kehittämisen painopistealueeksi. (Lassila 2004, 97; 2005,14; Maa- ja metsätalousministeriö 2008, 36.) Matkailu on säilyttänyt mahdollisuuden asua maaseudulla ja myös jatkaa myös sellaisia maaseutuelinkeinoja, jotka yksin eivät tuottaisi elantoa (Valkonen–Veijola 2008, 50).

4.3 Maaseutumatkailuyritykset Suomessa

Maaseutumatkailuyrityksissä on sekä majoitusta että ohjelmapalveluja tarjoavia yrityksiä. (Ponnikas–Korhonen–Kuhmonen–Leinamo–Lundström–Rehunen–Siirilä 2011, 51). Komppulan (2004, 7) mukaan maaseutumatkailuyritykseksi määritellään alle 10 henkilöä työllistävät perhe- ja mikroyritykset, joissa ainakin osa tuloista saadaan matkailusta. Suurin osa Suomen maaseutumatkailupalveluista on pienten yritysten tarjoamia palveluita. Maaseudun matkailuliiketoimintaa harjoittavista yrityksistä enemmistö on pieniä perheyrityksiä ja/tai pariskuntayrittäjyyttä ja palveluita tuotetaan sivutoimisesti, harrastusluonteisesti. Matkailuyrittäjyyttä ilmenee usein myös monialayrittäjyytenä. (Lassila 2004, 97.)

5 VERKOSTOT JA VERKOSTOITUMINEN

5.1 Yritysverkostot käsitteenä ja yritysten verkostotyypit

On olemassa erilaisia näkemyksiä siitä, miksi verkostoja muodostuu ja mikä on niiden perimmäinen olemus. Yritysverkostoja voidaan tarkastella sosiaali-psykologisista, talousteoreettisista ja liikkeenjohdollisista näkökulmista. Liikkeenjohdollisesta näkökulmasta verkostot nähdään strategisina resursseina, joita voidaan ohjata ja johtaa. (Valkokari–Airola–Hakanen–Hyötyläinen–Illumäki–Salkari 2006, 9.) Nurmilaakso (2000, tiivistelmä) määrittelee yritysverkoston taloustieteellisestä näkökulmasta taloudelliseksi organisaatiomuodoksi, joka sijoittuu markkinoiden ja integroidun yrityksen väliin. Kun toimijat "vain kilpailevat markkinoilla" ja "tekevät vain yhteistyötä hierarkiassa", verkostossa ne voivat sekä kilpailla että tehdä yhteistyötä. Käytännössä verkostoituminen voi ilmetä hyvin erilaisissa muodoissa. Yritysverkostoa voidaan luonnehtia monenkeskisillä ja kahdenkeskisillä sopimuksilla hallinnoiduksi kokonaisuudeksi, johon ja jossa omistuksellisesti itsenäiset yritykset tekevät spesifisiä investointeja. Kuitusen, Räsänen, Mikkolan ja Kuivasen (1999, 15) näkemyksen mukaan verkstorakenteet perustuvat taloustieteessä puhtaasti kustannusten säästämiseen.

Verkostot ovat järjestelyjä, joissa kaksi tai useampi itsenäinen yritys yhteistyössä toteuttaa liiketoimintaa (Toivola 2005, 25; BarNir–Smith 2002, 220). Komppula (2000, 31) perustaa näkemyksensä verkostosta (ja verkosta) ARA-malliin (actors – resources – activities) eli toimija – voimavara – toiminto-malliin. Toiminnoilla tarkoitetaan tapahtumia, joissa yksi tai useampi toimija yhdistää, vaihtaa, kehittää tai luo resursseja käyttämällä hyväksi muita voimavaroja. Voimavaroilla puolestaan tarkoitetaan työvoimaa, koneita ja laitteita, tietotaitoa sekä taloudellista voimavaroja. Yritysverkostojen toimijoita ovat yritykset, organisaatiot, yksilöt, yksilöiden ryhmät, yritysten osat sekä yritysryhmät. (Håkansson–Johansson 1992, 28–34.)

Kulmalan (2006, 216) jaottelee verkoston rakenteen kärkiyrityksen vetämiin ja tasavertaisten kumppanien hallitsemiin verkostoihin. Verkoston rakenne voi muuttua sen elinkaaren aikana tai vaihdella esimerkiksi verkoston tuotteen tai asiakkaan mukaan. Verkoston rakenne kuvaa toimijoiden välisiä suh-

teita kuten valta- ja vastuukysymyksiä sekä ohjauksen ja päätöksenteon perusteita. Paitsi rakenteellisesti hierarkkiset ja tasa-arvoiset verkostotyypit eroavat useimmiten myös tavoitteiltaan ja tehtäviltään. Hierarkkisen verkoston päätehtävänä on tuotteen tai palvelun toimittaminen arvoketjun osana. Tasa-arvoinen verkosto voi olla esimerkiksi alueellinen oppimis- tai myyntiverkosto. Tasa-arvoisessa verkostossa toimintaa ohjaavana kärkiyrityksenä voi toimia kukin verkostoyritys riippuen verkoston tuotteesta, sen elinkaaren vaiheesta tai asiakkaasta. Tosin verkoston toimintaa voi koordinoida jatkuvasti myös sama verkostoyritysten yhdessä valitsema toimija. Siten verkoston valtasuhteet ovat avoimet ja yhteisten tavoitteiden muodostaminen on huomattavasti haastavampaa. (Valkokari–Airola–Hakanen–Hyötyläinen–Illumäki–Salkari 2006, 9-10.) Tässä tutkimuksessa tarkastellaan verkostoa tasavertaisten kumppaneiden muodostamana verkostona Valokarin ym. määritelmän mukaisesti.

Boxbergin, Komppulan, Korhosen ja Mutkan (2001, 28) mukaan käsitteitä verkosto ja verkko sekä verkottuminen ja verkostoituminen käytetään arkikielissä yhteistyön synonyyminä. He korostavat, että jos halutaan olla tarkkoja, niin verkostolla tarkoitetaan itse asiassa sen alakäsitteiden, verkkojen muodostamaan laajempaa kokonaisuutta, ”verkkojen verkostoa”. Selkeyden vuoksi käytän tässä tutkimuksessa pelkästään verkosto -käsitettä kuvaamaan verkkojen verkostoa.

5.2 Yritysten verkostotyypit

Verkostot voivat olla sekä yksilöiden että organisaatioiden välisiä. Pienten yritysten verkostotyypit voidaan jakaa vaihdantaverkostoihin, vuorovaikutusverkostoihin ja sosiaalisiin verkostoihin. Vaihdantaverkostossa toimitaan yritysten välisessä yhteistyössä, joka voi perustua tuotantoon tai kaupankäyntiin. Vaihdantaverkoston toimintaan vaikuttavat sekä vuorovaikutus että sosiaaliset verkostot. Vuorovaikutusverkostot ovat verkostosuhteita (yrityksiä tai yksilöitä), joiden kanssa ei tehdä kauppaa, vaan saadaan ja vaihdetaan tietoa (mm. konsultit, tilitoimisto, pankki). Sosiaaliset verkostot rakentuvat perheen, ystävien ja tuttavien kesken. Sosiaalisia verkostoja voi olla sekä henkilökohtaisia että kulttuurisidonnaisia. (Toivola 2005, 85; Szarka 1990, 11-12.)

Vesalainen (2002, 38-59) puolestaan näkee verkostot sosiaalisina suhteina, strategiana ja rakenteina. Sosiaalinen sidoksisuus rakentuu henkilökohtaisista suhdeverkostoista, joiden keskeisinä tekijöinä ovat luottamus, vuorovaikutus (dialogi), avoimuus, oppiminen ja yhteinen näkemys. Luottamus kytkee yrityksiä toisiinsa ja luo edellytykset yritysten väliselle verkostomaiselle toiminnalle, kehittyneelle kumppanuudelle. Yritykset ovat sosiaalisesti rakentuneita, ja niiden toimintaan vaikuttavat yritysten vetäjien motiivit ja luonteet. Strategisella sidoksella tarkoitetaan yritysten erikoistumisen astetta, täydentävyyttä, panostusta yhteistyösuhteeseen sekä win/win-periaatteen toteutumista. Rakenteelliset linkit koostuvat yritysten yhteisistä rakenteista ja järjestelmistä, jotka nivovat verkoston yritykset kiinteäksi toiminnalliseksi kokonaisuudeksi. Tässä tutkimuksessa keskitytään tarkastelemaan pelkästään Toivolan (2005) ja Szarkan (1990) määrittelemiä yritysten vaihdantaverkostoja.

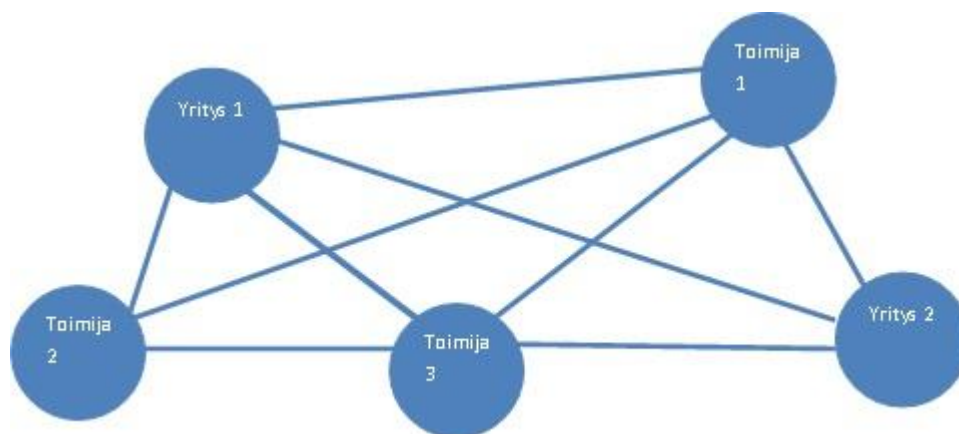
5.3 Vertikaaliset ja horisontaaliset verkostot

Yritysten väliset verkostot voidaan jakaa vertikaalisiin ja horisontaalisiin verkostoihin. Vertikaaliset verkostot ovat saman tuotanto- tai arvoketjun jäseniä, ja tuotteet täydentävät toisiaan. Horisontaaliset verkostot ovat saman toimialan sisällä toimivia yhteistyöverkostoja, jossa kilpailijat toimivat yhteistyössä. Alueelliset verkostot ovat yksi muoto yritysten välisistä verkostoista. (Toivola 2005, 86; Boxberg ym. 2001, 26.) Vertikaalista yhteistyötä on esimerkiksi matkanjärjestäjän ja hotelliyrittäjän välinen kauppa eli ostaja-myyjä -suhde. Tällaisista suhteista muodostuu yrityksen alihankintaverkostoja, joissa suhteet alihankkijan ja yrittäjän välillä ovat kahdenvälisiä. Näillä niin sanotuilla fokaaliverkostoilla, kuten kuviossa 6 on esitetty, voidaan kuvata yrityksen ja yrittäjän sidosryhmäsuhteita.

Kuvio 6. Fokaaliverkosto (mukaillen Boxberg ym. 2001, 28)

Yritysten keskinäinen yhteistyö voi olla myös monenkeskistä, jolloin voidaan puhua verkostoyhteistyöstä. Kuvio 7 kuvaa monenkeskisen verkoston rakennetta sekä yritysten ja toimijoiden välisiä suhteita. Usealla yrityksellä tai toimijataholla voi olla yhteinen tavoite ”asia”, jonka saavuttamiseksi toteutetaan yhteisiä toimintoja. Tällaisesta usean toimijan yhteistyömuodosta käytetään nimitystä asiapohjainen verkosto. Asiapohjaisia verkostoja syntyy sellaisten toimijoiden välillä, jotka ovat kiinnostuneita jostakin tietystä asiasta tai ongelmasta joko yhteisten tai keskenään konfliktissa olevien intressien vuoksi. Asiapohjaisessa verkostossa toimiminen perustuu riippuvuuden havaitsemiseen ja verkostoitumiseen. (Komppula 2000, 47–48; Boxberg ym. 2001, 27–29.) Komppulan (2000, 49) mukaan alueellisilla matkailuverkostoilla tarkoitetaan aluehallinnollisesti tai matkailumarkkinoinnin jakoon perustuen muodostuvaa asiapohjaista liiketoiminnallista verkostoa, joka puolestaan on osa kerroksista verkstorakennetta, jossa on liiketoimintaverkostojen lisäksi poliittisia, institutionaalisia, maantieteellisiä ja sosiaalisia verkostoja. Tässä tutkimuksessa tarkastellaan yritysten sekä vertikaalisia että horisontaalisia verkostoja Komppulan (2000) ja Toivola (2005) määritelmän mukaisesti.

Kuvio 7. Monenkeskinen verkosto (mukaillen Boxberg ym. 2001, 29)

5.4 Matkailuyritysten verkostoituminen

Taloustieteissä verkostoja pidetään taloudellisen toiminnan organisaatiomuotoina, jotka poikkeavat vapaiden markkinoiden tai yrityshierarkioiden organisoitumisesta. Tästä näkökulmasta katsoen verkostomainen yritystoiminta mahdollistaa eri toimijoiden toisiaan täydentävien resurssien yhdistämisen. (Miettinen–Toikka–Tuunanen–Lehenkari–Reeman 2006, 5–8.)

Maaseutua on viime vuodet pyritty elvyttämään ammattitaitoa, verkostoitumista ja markkinointia edistävin projektein (Ikonen 2010, 134). Pienten matkailuyritysten yhteistoiminta on lisääntynyt viime vuosina, kun on vähitellen opittu ymmärtämään matkailupalvelujen "yhteistuotteen" luonne ja verkostoitumisen ja yhteistyön tarjoamat synergiaedut. Pienten matkailuyritysten menestymiselle näyttäisi olevan hyvät edellytykset mikäli matkailu jakaa kasvuaan, kuten sen on ennustettu kasvavan 2000-luvulla, ja jos matkailuyrittäjät oppivat hallitsemaan omaa liiketoimintaansa verkostoissa, sopimaan yritysten yhteistyön perussäännöistä ja toimimaan yhteistyössä sidosryhmiensä kanssa "sooloilun" sijasta. (Juutilainen 2008, 7.)

Niina Vesterinen (2012, pääkirjoitus) korostaa, että jokaisen matkailuverkostossa toimivan on tärkeää tuntea oman roolinsa ja vahvuutensa lisäksi myös muiden verkostoissa toimivien roolit ja vahvuudet. Hänen mielestään yhteistyön tavoitteiden tulee olla selkeitä ja keskinäinen luottamus kunnossa. Yrittäjä- ja toimijayhteistyön tiivistäminen ja roolien selkeyttäminen mahdollistaisivat mm. paremmat ja laadukkaammat palvelut alueella. Yhteistyössä syntyy

uusia oivalluksia ja innovaatioita. Verkostoitumalla saadaan myös pääomaa kasvatettua ja kustannuksia jaettua. Laakkosen (2012) mielestä verkostoitumisessa ei ole tärkeintä se mitä tietää, vaan se kenet tuntee.

6 TUTKIMUSAINEISTO JA -MENETELMÄT

6.1 Tutkimuksen aineisto ja tutkimusmenetelmät

Opinnäytetyöni on laadullinen tapaustutkimus. Opinnäytetyön tehtävä on kartoittaa Nellimin matkailuyrittäjien verkostoja ja kehittää edelleen Nellimin matkailuyrittäjien lähialueella ja samalla alalla sekä monenkeskisiä että eri alalla ja alueen ulkopuolella toimivien yrittäjien/toimijoiden kanssa. Aiheen ja tutkimuksen valinta tuntui luontevammalta, sillä koin, että opinnäytetyö oli samalla myös merkittävä henkilökohtainen oppimisprosessi. Aaltola–Vallin (2011, 70) mukaan aineistoon liittyvät näkökulmat ja tulkinnat katsotaan kehittyvän tutkijan tietoisuudessa vähitellen tutkimusprosessin edetessä.

Empiirisen aineiston keruumenetelmäksi valitsin haastattelun. Kun halutaan tietää mitä joku ajattelee jostakin asiasta, kaikkein yksinkertaisinta ja usein tehokkaintakin on kysyä sitä häneltä (Aaltola–Valli 2007, 25). Haastattelu soveltui hyvin opinnäytetyöni menetelmäksi, sillä olennainen tieto on haastateltavilla yrittäjillä itsellään. Haastattelun tueksi rakensin teemahaastattelurungon. Teemahaastattelun pyrkimyksenä on käydä haastateltavan kanssa suhteellisen vapamuotista keskustelua, mutta kuitenkin niin, että haastatteliija – tai oikeastaan teemat – ohjaa tätä keskustelua. (Viinamäki–Saari 2007, 3.) Teemahaastattelun runko on rakennettu sellaiseksi, että se tuki tutkimuskysymyksiäni. Teemarungon tarkoitus oli siis auttaa minua samaan vastukset haluamalleni kysymyksille.

Teemahaastattelukysymykset

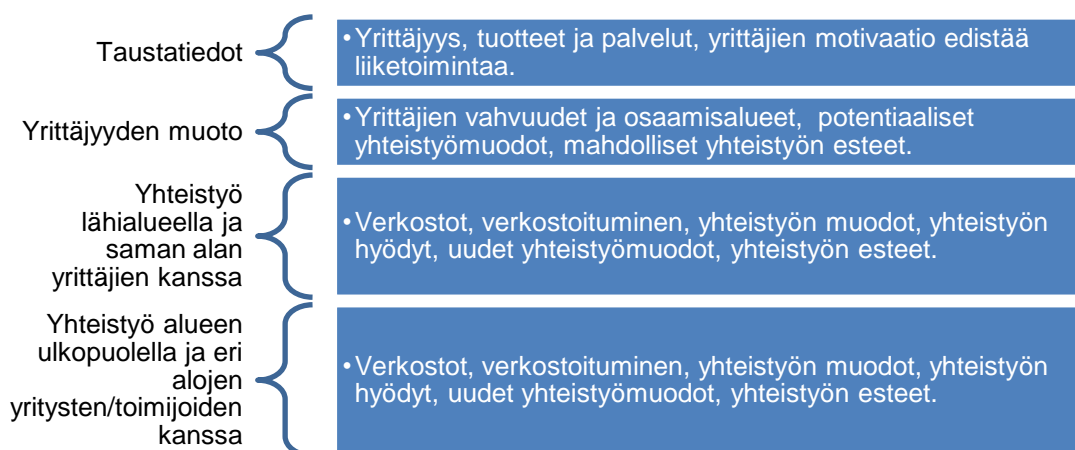
Teemahaastattelukysymykset (liite 1) on laadittu siten, että niiden avulla sain vastaukset haluamalleni kysymyksille. Kuvioon 8 on koottu teemahaastattelun kysymykset sekä aiheet. Yrittäjien taustatietoihin keräsin tietoa yrityksen perustiedoista, historiasta ja tulevaisuudennäkymistä. Yrityksen perustiedoista käy ilmi yritysmuoto, henkilökunnan määrä sekä tuotteet ja palvelut. Näiden tietojen avulla hain vastausta yritysmuotoon, olemassa oleviin tuotteisiin ja palveluihin sekä yrittäjän motivaatioon edistää liiketoimintaansa. Nellimin matkailuyrittäjien yhteistyön kehittämisen kannalta oli olennaista kartoittaa eri

yrittäjien olemassa olevat tuotteet ja palvelut sekä motivaatio liiketoiminnan edistämiseen.

Yrittäjyyden muotoon kokosin yrittäjäksi ryhtymisen motivaatioon liittyviä tietoja, yrittäjien arvoja ja asenteita. Yrittäjäksi ryhtymisen motivaation avulla sain kartoitettua yrittäjien vahvuudet ja osaamisalueet toimia matkailuyrittäjänä. Arvojen ja asenteiden kartoittamisella hain potentiaalisia yhteistyömuotoja ja mahdollisia esteitä yhteistyön kehittämiseksi. Tällöin yrittäjät myös määrittivät kokivatko he kiinnittyvänsä yrittäjänä Lappiin, Pohjois-Lappiin, Ylä-Lappiin, Inariin, Saariselkään, Inarijärveen vai Nellimiin.

Nellimin matkailuyrittäjät piirsivät haastattelun yhteydessä piirroksen yrityksensä yhteistyöverkostosta. Yhteistyöverkosto-piirrokseen on kuvattu sekä lähialueella ja samalla alalla sekä alueen ulkopuolella ja eri alla toimivat yhteistyöyritykset. Yhteistyöverkosto-piirrokset tukivat tietoa yritysten olemassa olevista verkostoista, verkostoitumisesta, yhteistyömuodoista sekä siitä miten yhteistyö on kehittänyt liiketoimintaa. Lisäksi tiedustelin haastattelussa yrittäjiltä yhteistyön tarvetta ja mahdollisia esteitä yhteistyölle. Haastattelussa saatu tieto oli olennaista, jotta pystyin tekemään ehdotuksia olemassa olevien yhteistyömuotojen kehittämiseksi sekä uusien yhteistyömuotojen ideoimiseksi. Nellimin matkailuyrittäjien yhteistyöverkostot on kuvattuna liitteissä 2–4.

Kuvio 8. Teemahaastattelukysymykset

Haastattelut

Tapasin Nellimin matkailuyrittäjät kesällä 2011, jolloin kerroin heille työn alla olevasta opinnäytetyöni aiheesta ja opinnäytetyön toimeksiannosta. Tiedustelin samalla lupaa saada haastatella heitä tutkimustyötäni varten. Nellimin matkailuyrittäjät yhtä lukuun ottamatta suhtautuivat asiaa erittäin myönteisesti ja olivat innokkaita antamaan oman panoksensa Nellimin matkailun kehittämiseksi.

Muokkasin haastattelua varten laatimaani teemahaastattelurunkoa jonkin verran vielä syksyn 2011 aikana, mutta mitään suuria muutoksia teemahaastattelurunkoon en tehnyt. Muutin käsitteet ”yrittäjäprofiili” ”yrittäjyyden muodoiksi” sekä ”yhteistyöverkostot” ”yhteistyöksi”. Muutoksen tein sen vuoksi, että haastateltavat ymmärtäisivät kysymykseni helpommin. Haastattelut sujuivat hyvin ja olin yllättynyt kuinka vähän lisäkysymyksiä jouduin tekemään haastattelun aikana. Teemahaastattelussa haastateltava pyrkii saamaan käsityksen siitä mihin kysymyksillä pyritään tai tiedon siitä, mitä tutkimus oikeastaan käsittelee ja mitkä asiat ovat haastateltavan mielestä tutkimusaiheen kannalta oleellisia. (Alasuutari 2011, 149.)

Haastattelin Nellimin matkailuyrittäjiä maaliskuussa 2012 haastateltavien kotona Nellimissä ja Kevjärvellä. Haastateltavat olivat valmistautuneet haastatteluun ja haastattelu sujui leppoisasti kahvikupin ääressä. Tunnelma haastattelun aikana oli vapautunut eivätkä haastateltavat näyttäneen välittävän nauhurin olemassaolosta ollenkaan. Ennen varsinaisen haastattelun aloittamista kerroin haastateltaville pääpiirteittäin haastattelun sisällön ja sen miten tutkimus etenee haastattelujen jälkeen. Korostin myös tutkimuksen tasapuolisuutta ja luottamuksellisuutta koko tutkimusprosessin aikana.

Haastattelun jälkeen litteroin haastattelumateriaalin kolmeksi eri haastateltumateriaaliksi. Seuraavassa vaiheessa jaoin haastattelumateriaaliin teemahaastattelun kysymysten mukaisesti neljään eri aihekokonaisuuteen. Sen jälkeen jäsentelin aineiston ja jäsentelyssä huomioin tutkimuksen tehtävän ja tutkimuskysymykset.

6.2 Tutkimusaineiston analyysi

Tutkimusongelman tai kehittämistehtävän lopullinen tavoite ei ole välttämättä ilmaistavissa tutkimuksen alussa, vaan se täsmentyy koko tutkimuksen ajan. (Aaltola–Valli 2007, 71–77). Juuri näin voi kuvata oman opinnäytetyöni etenemistä. Tutkimusongelma ja tietoperusta muuttuivat, täsmentyivät ja jälleen kerran muuttuivat tutkimusprosessin edetessä. Jouduin välillä keskeyttämään teoreettisen viitekehyksen tarkastelun ja siirtymään haastatteluaineiston analysointiin. Haastatteluaineiston analysointi jäntevöitti työni tietoperustaa ja vahvisti siten samalla aineiston analysoinnin lähtökohtia.

Purettua haastattelumateriaali lähestyin toisaalta faktanäkökulmasta toisaalta ns. elämismaailman kautta. Faktanäkökulmalle tyypillistä on, että tehdään ero maailman ja siitä esitettyjen väitteiden välillä. Interaktiivisessa tilanteessa, jossa puhutan ja tuotetaan erilaisia merkkejä tai kerrotaan vitsejä, ovat faktanäkökulmassa yhdentekevää tietoa. Faktanäkökulmalle tyypillinen piirre on myös totuudenmukaisuuden ja tiedon antajan rehellisyyden pohtiminen (Alasuutari 2011, 90). Elämismaailma perustuu jokaisen omiin kokemuksiin ja niille annettuihin merkityksiin. Tämä elämismaailma on lähtökohtana henkilön esiyymmärrykselle, joka puolestaan muodostuu niistä esitiedoista ja -oletuksista, joita meillä on entuudestaan. (Lüthje 1995, 36–37.) Tässä yhteydessä esitiedolla tarkoitan niitä tietoja ja kokemuksia, joita itselläni on nellimiläisistä matkailuyrityksistä. Minun oli kyettävä asettumaan haastateltavien asemaan ja unohtaman se tapa, jolla itse asioita ajattelen. Toisaalta se, että olen itse kotoisin Nellimistä, antoi laajemman näkemyksen tutkimustulosten analysointiin ja ennen kaikkea kehittämisehdotusten esittämiseen.

Tutkimusaineiston analysoinnissa sovelsin matkailuyrityksiin liittyvää tietopohjaa esitellessäni Nellimin matkailuyrittäjien yritysmuotoja ja yritysten tuottamia tuotteita ja palveluja. Matkailualan yrittäjyyden teoriatietoa käytin ilmaisemaan Nellimin matkailuyrittäjien yrittäjyyden muotoja. Nellimin matkailuyrittäjien lähialueen ja saman alan yrittäjien verkostot jaottelin vertikaalisiin verkostoihin ja eri alojen ja alueen ulkopuolella olevien yritysten/toimijoiden verkostot puolestaan horisontaalisiin verkostoihin. Yrityksen ja yrittäjän sidoryhmäsuhteita kuvasin fokaaliverkoston ja monenkeskisten verkostojen avulla.

7 NELLIMIN MATKAILUYRITYSTEN VERKOSTOT

7.1 Nellimin matkailuyritysten yritysmuodot sekä yritysten tarjoamat tuotteet ja palvelut

Tutkimuksessa mukana olevista kolmesta matkailuyrityksestä kaksi on osakeyhtiötä ja yksi toiminimi. Matkailuyritykset ovat kokonsa puolesta tyypillisiä alle kymmenen hengen pieni- tai mikroyrityksiä (Voutilainen 2005, 32). Yhden yrityksen työntekijämäärä nousee sesonkiaikana neljäentoista, mutta mahtuu kokonsa perusteella maaseutumatkailun toimialaraportin määrittelemään pienyritysten kategoriaan. Toimialaraportissa matkailualan pienyritykseksi määritellään yritys, joka työllistää alle 20 henkilöä (Ryymin 2008, 12).

Nellimin matkailuyrittäjien tuote- ja palvelutarjonta koostuu ohjelma-, majoitus-, ravitsemis- ja kuljetuspalveluista. Niin ikään maaseutumatkailun tarjoamat palvelut jaetaan ravitsemis-, majoitus-, ohjelma- ja oheispalveluihin (Ryymin 2008, 8; Vesterinen 2007, 1). haastattelujen perusteella Nellimin matkailuyrittäjien tuote- ja palvelutarjonta voidaan selkeästi jakaa palveluihin ja tuotteisiin, joita tarjotaan ympäri vuoden sekä ne tuotteet ja palvelut, joita tarjotaan joko talvella tai kesällä. Haastatteluissa paljastui hyvin matkailutyön luonne; työ on sesonkiluonteista ja usein osa-aikaista (Valkonen–Veijola, 2008, 10; Ikonen 2010, 134).

”Majoitusta on ympäri vuoden. Sitten on ravintolatoimintaa ympäri vuoden. Siinä on myös alkoholijuomien tarjontaa. Sitten on ohjelmapalvelut, jotka kyllä painottuvat talvelle 99 %. Kesällä ollaan vuokrattu jonkin verran kalustoa jonkin verran veneitä ja kanooteja. Talvellahan meillä on omat moottorikelkat, koiravaljakkoajeluja, porotilavierailuja, lumikenkäilyä, hiihtoa, saamelaiskulttuurin esittelyä. Iltasafareita tehhään, pilkkiretkiä, verkkoja, Jäämerensafareja...aika iso on repertuaari on siinä talvituotteissa.”[H3]

Kyseisen yrityksen toiminta painottuu vahvasti talviajalle ja silloin erityisesti ohjelmapalveluihin. Kesäaikaa toiminta on hiljaisempaa. Sesonkiluonteisuutta kuvaa myös toisen ohjelmapalveluja ja mökkimajoitusta tarjoavan yrittäjän kuvaus omasta toiminnasta:

”Mökkimajoitus ja ohjelmapalvelut. Venekuljetukset ja sitten on kalastusretkiä, vaelluksia. Yrittäjä on muualla silloin (talvella) töissä.” [H2]

Palvelutarjonta ja -kysyntä painottuvat kesäajalle, jolloin yrittäjä pystyy hankkimaan toimeentulonsa yritystoiminnasta. Talviajat yrittäjä työskentelee muualla ja toisen työnantajan palveluksessa. Lapissa on perinteisesti eletty monia erilaisia tulonlähteitä vuodenkierrossa yhdistelemällä (Kinnunen 2010, 10). Haastateltavista kolmannen matkailupalveluja tuottavan yrittäjän työ jakaantuu tasaisemmin ympäri vuoden, sillä taksipalvelujen tarjoaminen vaatii ympärivuotista toimintaa.

”No tällä hetkellä ei kuulu muuta kuin taksi, taksipalvelut, vene kuljetus ja osittain majoitus.”[H1]

Edellä kuvatut matkailupalvelutoiminnot eivät kutienkaan yksin riitä yrittäjän ympärivuotiseksi elannoksi, vaan yrittäjällä tai tarkemmin sanottuna yrittäjäpariskunnalla on toinen muun alan yritys toimeentulon lähteenä. Monialayrittäjäyys eli portfolioryttäjäyys on tyypillistä maaseutualueille (Lassila 2004, 97). Nellimin matkailuyrittäjien verkostoyhteistyön kehittämisen kannalta oli olennaista kartoittaa yritysten tarjoamat tuotteet ja palvelut.

7.2 Nellimin matkailuyrittäjien yrittäjäyden muoto

Olen kuvannut visuaalisesti kuviossa 9 Nellimin matkailuyrittäjien yrittäjäyttä. Analysoidessani keräämäni haastattelutietoa aikaisemmin hankkimani tietopohjalta kävi ilmi, että kaikki Nellimissä toimivat matkailuyritykset ovat pien-, perhe- ja elämäntapayrityksiä. Pariskuntayritykset sisältyvät perheyrytyksiin.

	PIENYRITYS	PERHEYRITYS	ELÄMÄNTAPAYRITYS	MONIALAYRITYS
YRITYS A	X	X	X	X
YRITYS B	X	X	X	
YRITYS C	X	X	X	

Kuvio 9. Nellimin matkailuyrittäjien yrittäjäyden muodot

Elämäntapayrittäjäyys voi pohjautua esimerkiksi harrastuksiin. Jussila (2010, 103) huomauttaakin, että harrastuksesta itselleen pää- tai sivutoimisen elinkeinon itselleen luoneiden yrittäjien määrä on kasvanut huomattavasti 2000 -luvulla. Haastatteluissa kävi ilmi, että harrastuksilla on ollut merkittävä vaikutus yrittäjäksi ryhtymisessä.

”Kyllä, kyllä, koska ittekin on aina harrastanut noita ulkojuttuja. Siitä (harrastuksesta) on tullut osittain työtä. Sehän (luonto) on kaikki kaikessa.” [H3]

Intohimoinen harrastus voi myös muuttua työksi ja palkkatyö yrittäjyydeksi. Haastattelujen perusteella harrastusmahdollisuuden lisäksi luontoarvoilla on suuri merkitys nellimiläisille yrittäjille.

”Olishan mulla ollut ja olikin (töitä muualla). Olin kolmetoista vuotta toisen palvelussa Oulussa. Mutta kyllähän se on tämä luonto. Ja se että aikanaan pääsin tuohon valtion hommiin RKTL:seen. Siellähän se oikeestaan se mun harrastus muuttui työksi tai toisin päin. No se oli se (kalastusharrastus), että pääsee Inarijärven rantaan asumaan itte ja voi käydä siellä kalla milloin haluaa.” [H1]

Kuten edellä käy ilmi harrastus ja elämäntapa ovat motivoineet yrittäjiä jopa luopumaan vakituisesta työstä ja muuttamaan harrastuksen perässä Nelliiniin. Yrittäjäksi ryhtyminen on ollut myös yksi tapa päästä takaisin synnyinseudulle.

”No tietenkin, pääsyy oli ehkä se, että pääsi takaisin kotiseudulle.” [H2]

7.3 Lähialueen ja saman alan yrittäjien verkostot

Yritysten verkostojen rakenteet voidaan jakaa hierarkkisiin ja tasavertaisiin verkostoihin (Kulmalan 2006, 216). Pienten yritysten verkostotyyppit voidaan puolestaan jakaa vaihdantaverkostoihin, vuorovaikutusverkostoihin ja sosiaalisiin verkostoihin (Toivola 2005, 85; Szarka 1990, 11-12). Yritysten välisiä verkostoja on sekä vertikaalisia että horisontaalisia. (Toivola 2005, 86; Komppula 2001, 26). Tässä tutkimuksessa keskitytään tarkastelemaan nellimiläisten matkailuyritysten tasavertaisia vaihdantaverkostoja, joita on sekä vertikaalisia että horisontaalisia.

Nellimin matkailuyrittäjien verkostot voidaan jakaa alueelliseen ja alueen ulkopuolisiin verkostoihin. Alueella eli lähialueella tarkoitetaan tässä yhteydessä Nellimin lisäksi Ivaloa, Inaria ja Saariselkää. Alueellisesta verkostosta voidaan erottaa matkailuyrittäjien keskinäiset verkostot sekä verkostot alueen muiden toimijoiden kanssa. Muilla toimijoilla tarkoitetaan tässä yhteydessä muun alan yrittäjiä, elinkeinoharjoittajia ja rekisteröimättömiä toimijoita. Nelli-

min matkailuyrittäjillä on sekä kahdenvälisiä että monenkeskisiä verkostoja. Kahdenkeskisillä verkostoilla kuvataan yleensä yrityksen ja yrittäjän sidossuhteita (Boxberg ym. 2001, 28). Kahdenkeskisissä verkostoissa nelimiläisten matkailuyrittäjien keskinäinen yhteistyö on varsin tiivistä joskin kaipa-alaista (ks. myös liitteet 2-4).

”Ehkä suuri yhteistyökumppani on Erähotelli Nellim. Erähotelli Nellim vuokraa mökkejä minulta ja kesällä on venekuljetuksia. Vuokrataan kelkkoja puolin ja toisin ja sitten ohjelmapalveluja jonkin verran, varsinkin kesällä. Erähotelli ehkä suurin minun ”asiakas” ja minä olen hänen suurin ”asiakkaansa”. [H2]

Merkittävin yhteistyömuoto nelimiläisten matkailuyrittäjien välillä on majoitukseen, moottorikelkkoihin sekä ohjelmapalveluihin liittyvää vuokraustoimintaa. Erähotelli Nellimin toiminnan laajentuessa ja vilkastuessa myös tilavuokrauksesta on tullut yksi yhteistyön muoto.

”Sitten Parvaiselta (Nili-Aitta Oy) ollaan käytetty taksipalveluja. Sitten ollaan baaria (Nili-Aitta Oy) vuokrattu. Meillä on ollut siinä matkamustoja ja ja sitten noita polttoaineita itelle, kun on niin kun on porukoita käytetty.” [H3]

Nellimin matkailuyrittäjät tekevät yhteistyötä myös muiden nelimiläisten yrittäjien kanssa. Matkailutoiminta on tuonut työtä myös paikalliselle koneyritykselle sekä puutarhurille.

”Bokdanoffin Eikka (Eino) tekkee meille jonkin verran näitä aurauksia ja traktorihommia ja ollaan puita ostettu aika monestikkina. Siskon Ilo kukat ja koristelu.” [H3]

Yhteistyö nelimiläisten matkailuyrittäjien ja paikallisten elinkeinoharjoittajien (poromiesten) kanssa on vasta viriämässä. Yhteistyömuoto on varsin merkittävä, sillä matkailijat, erityisesti ulkomaalaiset, ovat kiinnostuneita poronhoitoon ja kalastukseen liittyvästä ohjelmapalvelutoiminnoista.

”No tuo Hannu-Pekka Paadarin porotila sehän on ihan suoraan kehittänyt liiketoimintaa. Me aloitettiin viime vuonna sitä virittelemään ja tänä vuonna sitä on pyöritetty ihan täysillä. Mehän tehään sitä porotilavierailuja. Siinä on tullut siis ihan uusi tuote. Poromiehen mukana päivä -ohjelma on ihan suoraa liikevaihtoa meille.” [H3]

Porotalouden kannattavuuden heikennyttyä elinkeinonharjoittaja tarvitsevat liitännäistuloja toimeentulonsa tukemiseksi. Matkailuyrittäminen sopisi hyvin tällaisissa tapauksissa täydentäväksi elinkeinoksi. (Kitti 2005, 74.)

”Sitten on Hannu-Pekka Paadar, porotilavierailuja ja sitten porotilaohjelmaa ollaan pyöritetty, verkoilla käyntiä. Ja ostettu tietenkin porontaljoja, poronsarvia, porolihoja (Nellimin Poro Oy) ja milloin mitään. Me ollaan ostettu poronlihaa myös Tolosesta (Ivalojoen Poro Oy). Meillä on niin iso poronlihan kulutus, että. Poronlihalla on niin paljon kysyntää.” [H3]

Porotaloutta elinkeinonaan harjoittavat poromiehet ovat perustaneet osakeyhtiöitä porotuotteiden myynnin edistämiseksi (Kitti 2005, 74). Nellimin matkailuyrittäjien verkostoituminen paikallisten poromiesten kanssa on tuonut uusia, merkittäviä palvelu- ja ohjelmapalvelumuotoja matkailijoiden palvelemiseksi.

Nellimin matkailuyrittäjät tekevät yhteistyötä myös rekisteröimättömien toimijoiden kanssa. Nellimiin suuntautuvat matkailun lisääntyessä matkailuyrittäjät tarvitsevat lisää majoitustilaa asiakkailleen ja työntekijöilleen. Yksityiskäytössä olevien mökkien vuokraus kuuluu osana Nellimin matkailutoimintaa.

”Huukin Tapsa (Tapani) häneltä vuokrataan mökkiä Paksuvuonosta silloin tällöin. Sitten ollaan vuokrattu Semenoffin Seijalta tai Seijan siskolta mökkiä (kaksi mökkiä) aika paljon. Yksi mökki rannassa ja sitten semmonen pikkunen mökki, jota hän välittää, missä siellä asuu meidän huskymiehiä.” [H3]

Kahdenkeskisistä verkostoista myös alihankintatoiminta liittyy olennaisena osana Nellimin matkailuyrittäjien toimintaan. Alihankkijoita käytetään toimintoihin, joihin ei itsellä ole ammattitaitoa tai kapasiteettia. Näistä merkittävimpinä koiravaljakkoyrittäjät, joita on Nellimissä parhaimmillaan neljä kiivaimman sesongin aikana.

”Meillä on tuolla Husky Point, Tomi Marjamäki on tänä talvena tullut, jatkaa meillä täällä vielä ensi vuonna. Hänellä on myös toimipakka tuolla Rovaniemellä, Napapiirillä, Sitten on tuo Christopher Sallot ollut jo varmaan neljäs vuosi. Ranskalainen, valjaakoita. Sitten, kun ollut oikein paljon (asiakkaita) ollaan käytetty Ivalossa Björkstedillä, kun heillä on mökki tuolla Inarijärvellä, yön yli safareilla. Ja myös majoitusta.

Heillä on hyvät majoitustilat Ivalossa. Sitten Leppänen, en kyllä muista etunimeä, mutta Ivalossa kuitenkin, on käytetty (koi-ra)valjakoita.” H3]

Verkostoituminen koiravaljakkoyrittäjien kanssa on mahdollistanut riittävän tarjonnan koiravaljakkoretkestä ja -safareista kiinnostuneille asiakkaille. Yllättävien tilanteiden sattuessa verkostoituminen alihankkijoiden kanssa voi pelastaa muutoin toteutumatta jääneet, asiakkaiden kanssa sovitut ohjelmanpalvelut.

”Ei oltais edes pärjätty (ilman Björkstediä) kun koirat oli kipeänä. Onneksi ne (asiakkaat) oli siellä (Björkstedillä), niin saatiin nuo tehtyä nuo ohjelmat, mitkä oli luvattu.” [H3]

Ivalossa, Inarissa ja Saariselällä nellimiläisillä matkailuyrittäjillä on moninaisia ja lukuisia kahdenkeskisiä verkostoja. Nämä verkostot muodostuvat pääsääntöisesti matkailualalla toimivien yrittäjien kanssa. Yhteistyömuotoja ovat mökki- ja kelkkavuokraus, venekuljetukset sekä ylipäättään majoittumiseen, ravitsemiseen ja liikkumiseen liittyvät palvelut. Yhteistyö lähialueen yrittäjien kanssa on mahdollistanut Nellimin matkailuyrittäjien omien voimavarojen keskittämisen olennaiseen, kuten käy ilmi seuraavasta haastatteluosioista:

”No sitten on toi..me ennen hoidettiin taksilla ja omalla pikkubussilla liikennettä. No eihän siitä tullut enää viime vuonna mitään. Ja tänä vuonna me ollaan luovuttu täysin omasta kuljetuksesta. Me ollaan ulkoistettu se tuolle Jari Pajarille, että meillä on sopimus, että hänellä on aina meille auto varattuna.” [H3]

Kahdenkeskisiä verkostoja on syntynyt nellimiläisten matkailuyrittäjien tarjoamien uusien ohjelmanpalvelujen myötä. Uusien ohjelmanpalvelujen toteuttamisessa tarvitaan monenlaista osaamista ja kalustoa, eikä aina ole järkevää hankkia kaikkea itse.

”Esko Adventures on ollut meillä jo monta vuotta joulupukkina. Joulun on aika paljon noita lapsiperheitä. Hänellä on hyvät välineet hiihtovaelluksen vetämiseen, kelkat ja reet ja kaikki systeemit. Latukoneet ja kaikki tai semmoinen kuin vedetään perässä. Ja me kokeiltiin ja se toimioikein hyvin. Eilen loppu se vaellus oli seitsemänpäiväinen. Me otetaan varmaan jatkossa enemmänkin niitä ihan uusi kuvio.” [H3]

7.4 Monenkeskiset verkostot

Yritysten ja/tai toimijoiden välinen yhteistyö voi olla myös monenkeskistä. Monenkeskisessä verkostossa, yrityksillä ja/tai toimijoilla on jokin yhteinen tavoite tai asia, joka yhdistää heitä. (Boxberg ym. 2001:28; Komppula 2000, 47.) Yhteisen asian tai tavoitteen muodostamia monenkeskisiä verkostoja on myös Nellimissä. Yhteisistä tavoitteista ehdottomasti tärkein on Nellimin tie. Nellimin tie tai pikemminkin Nellimin tien huono kunto ja Nellimin sijainti ”pus-sin perällä”, ovat puhuttaneet ja askarruttaneet niin nellimiläisiä kuin kaikkia niitä toimijoita, jotka ovat tavalla tai toisella tekemisessä Nellimin kanssa. Nellimin tiestä on tehty useita tieselvityshankkeita, mutta tie on edelleen rakentamatta. Suunnitteilla oleva, mahdollinen uusi tielinjaus kulkisi Inarin kunnan alueella Nellimin kylästä Inarjärven itäpuolta ja Vätsärin erämaata myö-täillen Norjaan. (Riipinen, 3.)

Ei yksin Nellimin tie, vaan koko Nellimin tulevaisuus huolestuttaa nellimiläisiä matkailuyrittäjiä ja nellimiläisten kanssa toimivia tahoja. Kylän kehittämiseksi ja kylän toimintojen parantamiseksi on perustettu Nellimin tie tulevaisuuteen -hanke. Hankkeen tavoitteena on kyläsuunnitelman laatiminen, jossa edistetään kylän elinkeinoympäristöä, suunnitteilla olevaa asemakaavaa, tieyhteyden syntymistä, sosiaalista hyvinvointia sekä kyläläisten eri intressien yhteensovittamista. Hankkeella halutaan parantaa kyläkuvaa, kehittää kylän tapahtumia ja saattaa matkailuinfra ajan tasalle. Hankkeessa selvitetään myös rajat ylittävän yhteistyön (norjalaisten kanssa) laajempaa tarvetta ja kiinnostusta. Yhteistyössä hiotaan yhteistä strategiaa tieyhteyden saamiseksi sekä elinkeinon ja kulttuuriyhteistyön lisäämiseksi (mm. matkailu) (Lappalainen 2011.) Hankkeen hakijana toimii Nellimin-Paatsjoen kyläyhdistys r.y. ja yhteistyökumppaneiksi on pyydetty lukuisia Inarin kunnan alueella toimivia yrityksiä ja toimijoita. Nellimiläisistä matkailuyrittäjistä yksi toimii kyläyhdistyksen hallituksen puheenjohtajana ja toinen hallituksen jäsenenä. Nellimin-Paatsjoen kyläyhdistys on Nellimin tie tulevaisuuteen -hankkeen hakija ja käynnistäjä. (Nellimin-Paatsjoen kyläyhdistys 2011.)

7.5 Eri alojen ja alueen ulkopuolella olevien yritysten/toimijoiden verkostot

Ivalon, Inarin ja Saariselän alueelta löytyy eri alojen toimijoita, jotka työllistävät neillimiläisiä matkailuyrittäjiä ja tuovat lisää toimeentuloa heille. Näistä eräs on Metsähallitus-konserni, josta nimenomaan Villi Pohjola, Eräsetti Oy (Wild North) ja Luontopalvelut tekevät yhteistyötä Nellimin matkailuyrittäjien kanssa. (Metsähallitus 2012). Verkostoituminen Metsähallituksen kanssa on tuonut lisätyötä ja toimeentuloa nellimiläisille matkailuyrittäjille.

”Metsähallituksen Luontopalvelut. Siellä on mökkivälitystä ja autiotupien huoltoa ja laavujen huoltoa ja polttopuiden tekoa. Kelkkojen huoltoa (Eräsetti Oy) ollut jonkun verran. Ja sitten on kelkkojen vuokraustoimintaa. Muutamia ohjelmapalveluita tai opaspyyntöjä on tullut. No venekuljetuksia, ohjelmapalveluja ja majoituksia on ollut (Villi Pohjola).” [H2]

Merkittäväksi lähialueen toimijaksi nähdään myös inarilainen elinkeinoyhtiö InLike Oy, jonka palveluksiin kuuluu kuuluvat yritys- ja kv-palvelut, toimitilapalvelut ja hanke-toiminta sekä omistajan erikseen määritellyt edunvalvontasiat (Elinkeino-yhtiö InLike Oy 2012). Verkostoituminen InLiken kanssa on tuonut lisää koulutus- ja markkinointimahdollisuuksia Nellimin matkailuyrittäjille.

”Koulutus- ja markkinointihommia ja sen tyylisiä. Ollaan pyritty niihinkin mahdollisuuksien mukaan, aina ei ole kerta kaikkiaan pystytty menemään, talviaikaan. Ollaan kuitenkin käytetty niitäkin. Kaikkia näitä kehitysjuttuja kun on ollut.” [H3]

Nellimiläisistä matkailuyrittäjistä kaksi tekee myös tiivistä yhteistyötä Pohjois-Lapin Matkailu Oy:n kanssa. Pohjois-Lapin Matkailu Oy vastaa Saariselän ja Pohjois-Lapin alueen yhteismarkkinoinnista. Pohjois-Lapin Matkailu Oy:n perustehtävänä on Pohjois-Lapin alueellisen yhteismarkkinoinnin koordinointi kotimaassa ja ulkomailla ja varmistaa alueen näkyvyyden ja brändin kehittäminen. (Pohjois-Lapin Matkailu Oy 2012.) Pohjois-Lapin Matkailu Oy:n jäsenyyden myötä nellimiläisillä matkailuyrittäjillä on ollut mahdollisuus osallistua erilaisiin tapahtumiin ja näin verkostoitua kotimaisten ja ulkomaalaisten matkailualan toimijoiden kanssa. Pohjois-Lapin Matkailu Oy:n jäsenyrityksenä nellimiläisten matkailuyritysten kysyntä on kasvanut ja tunnettavuus lisääntynyt.

”No kyllä sitä kyselyä on tullut enemmän ja sitten on päässyt mukaan noihin work shoppeihin ja mahdollisesti jopa Matkames-suille. Kyllä se sitä yhdessä tekemistä on auttanut. Siltä tulee aika paljon juttuja ja tilastoja. Ja pääse osaksi niistä mitä on.” [H2]

Inarin kunnan ja nellimiläisten matkailuyrittäjien verkostoitumista on lisännyt Inarin kunnan organisoima, alun pitäen tanssiseura Heinäkenkien ideoima, Inariviikot-tapahtuma. Inariviikot on kymmenenpäiväinen kesätapahtuma, joka tarjoaa monipuolista toimintaa kaikenikäisille (Inarin kunta 2012).

”No Inarin kuntahan on ollut Inariviikkojen myötä ihan hyvä markkinointikanava ihan jokaiselle yrittäjälle. Saisi olla vielä enemmänkin.” [H2]

Haastatelluilla nellimiläisillä matkailuyrittäjillä on yhteyksiä myös ulkomaalasiin matkailualan toimijoihin ja asiakkaisiin (ks. myös liitteet 2-3). Tärkeimmiksi toimijoiksi nousevat luonnollisesti matkanjärjestäjät, joiden kanssa tehtyä yhteistyötä luonnehtii nellimiläinen hotellyrittäjä seuraavanlaisesti:

”No tällä hetkellä meillä on tosi tiivis suhde matkanjärjestäjiin. Me käydään koko ajan sähköpostia, lähetellään kuvia ja tehhään. Ja ne (matkanjärjestäjät) käypi tällä ja mekin käyään joskus jopa siellä. Sitä (yhteistyötä) niin kuin yhdessä hiotaan koko ajan. Se toimii oikein hyvin. Sinne kannattakin olla aktiivinen koko ajan, koska nämähän on tärkeimpiä.” [H2]

7.6 Nellimin matkailuyrittäjien yhteistyön esteitä ja haasteita

Nellimiläiset matkailuyrittäjät eivät näe keskinäiselle yhteistyölle mitään esteitä. Tästä asiasta kaikki haastateltavat olivat yhtä mieltä. Haastattelussa nousi kuitenkin esille seikkoja, jotka hidastavatta tai vaikeuttavat yrittäjien toimintaa. Varsin merkittäväksi matkailutoimintaa hidastavaksi tekijäksi nousi muun muassa Nellimin tien huono kunto.

”No esteiksihän voidaan laittaa tämä Nellimin tie. Tänne ei porukka lähe tuommosta rapatietä kulkemaan. Varsinkaan savenaikaa.” [H1]

Kalastusta ohjelmapalvelunaan harjoittava matkailuyrittäjä tarvitsee kalastukseen vaadittavan kaluston ja välineistön lisäksi tukikohdan, missä käyttää asiakkaitaan. Asiakkaan tilaamat kalastusretket kestävät yleensä tuntikausia joskus jopa useita vuorokausia. Kalastustukikohta mahdollistaisi yrityksen toiminnan laajentamisen ja ohjelmapalvelujen monipuolistamisen. (Koistinen 2012.) Inarin kunta on kuitenkin asettanut tiukat ehdot kalastustukikohtien käytölle. Kalastustukikohdat eli kalastuskentät on tarkoitettu ainoastaan elinkeinon harjoittamiseen. Tässä tapauksessa elinkeinonharjoittajalla tarkoitetaan ammattikalastajaa. Jos elinkeino lakkaa, kenttä voidaan luovuttaa toiselle kalastajalle. Perustelut toiminnalle on, että näin halutaan estää kaikkien kalakenttien muuttuminen vähitellen loma-asunnoiksi, jolloin kalastajille ei jäisi paikkoja saariin tai heille jouduttaisiin kaavoittamaan myöhemmin uudet paikat. (Inarin kunta 2011b.)

”Löytyy niitä kyllä. Jos lyhyesti sanoo, niin yrittäminen on aika vaikeaa ja hankalaa. Eliikkä maan hankinta, maan osto, järvipaikan hankinta esimerkiksi luontoa säästäen niin, että ne asiakasvirrat olisi keskitetty ja johonka tässä pyritään. Se on lähes mahottomuus. Sun pitää olla ammattikalastaja kolme vuotta, ja kaikki tietää, että ammattikalastaja ja ohjelmapalveluyrittäjä tai matkailuyrittäjä. Se pitää jompikumpi valita, ei onnistu olemaan molempia yhtä aikaa. Se on aika kova haaste. Sitä pitäisi niin kun pikkusen helpottaa sitä juttua, että sillä ohjelmapalveluyrittäjällä olisi samat oikeudet kuin ammattikalastajalla hakea sitä esimerkiksi järvipaikkaa.” [H2]

Inarin kunnan kulttuuritoimelta toivottaisiin lisää panostusta matkailun kehittämiseen muun muassa Inariviikkojen osalta. Nellimin matkailuyrittäjän näkökulmasta Inariviikon markkinointityössä on edelleen kehitettävää.

”Minusta Inari viikossa pitäisi astua seuraava askel etteen päin kunnan. Vois olla enempikin markkinointihenkinen ja tehdä enemmänkin sitä markkinointia. Se on jäänyt vähän niin kuin... en tiedä onko se sitten ollut ammattitaidottomuutta niitten ihmisten taholta, jotka sitä (Inariviikkoa) on markkinoineet tai siihen ei ole taidettu oikein panostaa vaikka nettisivut onkin.” [H2]

Haasteitakin Nellimin matkailuyrittäjien yrittämiseen ja yhteistyöhön löytyy. Lisääntyvä matkailukysyntä asettaa paineita matkailutarjonnan lisäämiselle. Lisää matkailutoimijoita tarvittaisiin tai olemassa olevien matkailuyrittäjien pitäisi laajentaa omaa toimintaansa.

”Onhan se tuo kapsiteetti. Varmaan saatais tuonne (Nellimiin) enemmänkin porukkaa, mutta ei meilläkään rahkeet ihan joka hommaan riitä. Se pitäis saada joku muukin innostumaan Nellimissä matkailuhommista vähän isommassa mittakaavassa. Niin sitten tota se helpottais kaikkien elämää. Voihan toki tyytyä tuohon mitä ollaan, eihän se ole huono taso tuokaan. Me mennää näin ja varmaan tehäänkin tällä hetkellä niin. Mutta kyllä siinä mahdollisuuksiakin olis.” [H3]

Tämän päivän asiakkaat vaativat palvelulta paljon. Palvelun on oltava laadukasta ja palvelua tukevien rakenteiden on toimittava moitteettomasti. Majoitustilojen ja ohjelmapalveluun käytettävän kaluston on oltava nykyaikaiset ja asiakkaan tarpeet täyttävät. Tämän lähtökohdan tunnistavat myös nellimiläiset:

”Tässä on kuule nimittäin semmonen homma, että jos me ei saaha nyt sitä (majoitustasoa) kohta nostettua, me ei voia sitä kohta ennää käyttää. Se lähteekin toiseen suuntaa. Jos me joudutaan laittamaan joku mökkiin, kun se ei mahu meille, niin sehän pitäis se kokemus olla, että vau, että päästiin mökkiin, eikä ou no.” [H3]

8 NELLIMIN MATKAILUYRITÄJIEN YHTEISTYÖN KEHITTÄMINEN

8.1 Yhteistyön kehittäminen lähialueen ja saman alan yrittäjien kanssa

Nellimin matkailuyrittäjien lähialueen ja saman alan yrittäjien yhteistyön kehittämiselle löytyy halukkuutta yrittäjien keskuudesta.

”No joo. Se tuota talvelle on taksille liikennettä ja no veneellähän ei ole. Mutta se, että niin kuin ajatellaan Safari Service, Erähotelli ja minä, niin mehän voitais aloittaa, kehittää vaikka minkälaista reissua ja happeninkiä. Ja siten on vielä yksi sellainen asia, että Joukolla on mökki Inarilla jossakin paikassa ja mulla on toinen mökki tuolla. Kyllä me voitais joskus panna semmonen isot päät yhteen ja miettiä mitä tässä voitaisiin alkaa tekemää kesäaikaan. Erähotelli on aika hiljainen paikka kesällä.”[H1]

Haastattelujen perusteella mahdollisuus tiiviimpään yhteistyöhön kumpuaa matkailuyrittäjien olemassa olevista resursseista ja henkilökohtaisista vahvuuksista. Nellimin matkailuyrittäjien tulee keskenään paremmin hyödyntää jo olemassa olevaa kalustoa ja osaamista. Lisäksi tällä hetkellä on nähtävissä, että kesä on hotellyrittäjälle hiljaista aikaa, kun taas ohjelmalveluyrittäjälle se on vilkkainta aikaa. Talvi on vilkasta aikaa hotellyrittäjälle, kun taas ohjelmalveluyrittäjän toiminta pyöri lähes tyhjäkäynnillä. Nellimin matkailuyrittäjien pitää yhdistää voimavaransa ja miettiä yhdessä miten Nellimiin saataisiin eri palvelumuotoja käyttäviä asiakkaita tasaisesti kaikkina vuodenaikoina.

Nellimin matkailuyrittäjien keskinäinen yhteistyö perustuu pääsääntöisesti majoitus-, kuljetus- ja vuokraustoimintaan. Majoituskapasiteetin lisäämisen suunnittelu on varteen otettava yhteistyömuoto Nellimin matkailuyrittäjien keskuudessa. Nellimin matkailuyrittäjien tulee istua saman pöydän ääreen suunnittelemaan millaista asiakkaiden tarpeet tyydyttävää majoituskapasiteettia Nellimissä kaivataan, kuinka paljon kapasiteettia tulee lisätä ja millaisilla resursseilla majoituskapasiteettia kannattaa lähteä kasvattamaan.

”Nythän meillä olis sillä lailla, kun tuota majoitushommaa, kun jatkossa miettii, että meidän pitäis saada tasavahvaa, laadukasta majoitusta. Kun meidän pitäis siihen nimen ommaan satsata...kun ihmiset on valmiita maksamaan. Siitähän ei ole ollenkaan kysymys. Sitten meillä on kuitenkin Nellimissä lähtökohtaisesti se ei ole niin korkeatasoista se majoitus tällä hetkellä.” [H3]

Haastatteluissa kävi ilmi, että nellimiläiset matkailuyrittäjä tekevät tiivistä yhteistyötä myös muiden nellimiläisten yrittäjien kanssa. Yhteistyön myötä nellimiläiset matkailuyrittäjät ovat voineet käyttää paikallisia tuotteita ja palveluja.

Poroihin, poronhoitoon ja kalastukseen liittyvät ohjelmapalvelut ovat matkailijoiden, erityisesti ulkomaalaisten matkailijoiden suosiossa. Tällä hetkellä Nellimissä ei ole ketään, joka järjestäisi asiakkaille poroajeluja ja -safareita. Yhteistyötä tulee kehittää siten, että joku nellimiläisistä matkailuyrittäjistä hankkii ajoporoja ja järjestää poroajeluja ja -safareita.

”Olis, ehdottomasti olis (kysyntää poroajelulle).” [H3]

Paikallisia tuotteita, erityisesti porotuotteiden, tulee tarjota entistä enemmän Nellimissä vieraileville matkailijoille. Nellimiläiset matkailuyrittäjät voisivat esimerkiksi yhdessä elinkeinonharjoittajien (poromiesten) kanssa kehittää Nellimin nimellä varustettuja porotuotteita. Tämä lisäisi matkailuyritysten arvostusta ja toisi samalla lisää toimeentuloa nellimiläisille elinkeinonharjoittajille.

Ivalossa, Inarissa, Saariselällä ja Nellimissä toimivien matkailuyrittäjien välistä yhteistyötä pitää myös kehittää. Nellimiläisten matkailuyrittäjien tulee järjestää yhteistapaaminen, johon kutsutaan kaikki lähialueen matkailuyrittäjät. Näin voidaan samalla kartoittaa millaisia palveluita ja tuotteita itse kullakin yrittäjällä on. Yhteistyötä tulee kehittää siihen suuntaan, että matkailuyrittäjät voivat tarvittaessa kääntyä toinen toisensa puoleen silloin kun tarvitaan erityisosaamista tai tietynlaista kalustoa mitä ei itsellä ole.

8.2 Monenkeskisten verkostojen kehittäminen

Nellimiläisten ponnistelut, Nellimin tien kunnostamiseksi ja tieyhteyden avaamiseksi Norjaan, ovat jatkuneet vuosikymmeniä. Useita tieselvityshankkeita on tehty ja rahaa suunnitteluun on palanut kymmeniä tuhansia euroja. Taistelua tien rakentamiseksi kannattaa kuitenkin jatkaa. Inarin kunta on teettänyt Nellimiä koskevan Inarijärven osayleiskaava -luonnoksen, johon on kaavoitettu n. 9000 kerrosneliötä matkailurakentamista sekä n. 3000 kerrosneliötä matkailurakentamista tukevaa liiketilaa (Inarin kunta 2012). Tarvitaan

tie, tarvitaan yhdyskuntatekniikkaa ja tarvitaan yhteistä ponnistusta, jotta suunnitteilla oleva matkailurakentaminen voidaan toteuttaa Nellimin osalta.

Nellimin kylän tulevaisuus on kaikkien nellimiläisten yhteinen asia. Nellimin kylän kehittäminen ja elinvoimaisuuden säilyttäminen vaatii yhteistä ponnistusta ja kaikkia kyläläisiä tyydyttäviä toimenpiteitä. Erityisen suuri vastuu Nellimin kylän kehittämisestä lankeaa Nellimin-Paatsjoen kyläyhdistykselle ja Nellimin matkailuyrittäjille. Nellimin kylän kehittämistyössä paras tapa lähteä liikkeelle on verkostoitu sellaisten kyläyhdistysten kanssa, joilla on ollut vastaavanlaisia hankkeita. Rajat ylittävää yhteistyötä norjalaisten kanssa on lisättävä ja kehitettävä edelleen, jotta uusi tieyhteys Nellimistä Norjaan saadaan rakennettua.

8.3 Yhteistyön kehittäminen eri alojen ja alueen ulkopuolella olevien yritysten/toimijoiden kanssa

Nellimin matkailuyrittäjät kertoivat haastatteluissa, että verkostoituminen Metsähallituksen kanssa on tuonut heille työtarjouksia ja tilauksia. Tätä yhteistyötä kannattaa jatkaa ja mahdollisuuksien mukaan myös lisätä. Yrittäjien puolelta yhteistyön lisäämiseen löytyy halukkuutta ja tarvetta. Nellimin matkailuyrittäjien tulisikin olla yhteydessä Metsähallitukseen ja pyytää tapaamista Luontopalvelujen, Villin Pohjolan sekä Eräsetin toimijoiden kanssa.

*”No kyllä pitäisi päässä enemmän lähempään kontaktiin ja jutte-
luun yrityksen kehittämisestä. Mitä Mettähallitus voi tehdä, niin
kuin se voi tehdä yrityksen kehittämiseksi. Luontopalvelut on osan
jo tehnyt eli Metsähallituksen Luontopalvelut. Eli sehän on yksi
yksikkö vain. Eli siellä on mökkivälitystä ja autiotupien huoltoa ja
laavujen huoltoa.” [H2]*

Haastattelussa kävi ilmi, että vain yksi nellimiläisistä matkailuyrittäjistä tekee tiivistä yhteistyötä elinkeinoyhtiö InLiken kanssa. Jokaisen nellimiläisen matkailuyrittäjän tulee olla aktiivisesti yhteydessä elinkeinoyhtiö InLiken suuntaan. Osallistumalla InLiken järjestämiin tilaisuuksiin matkailuyrittäjillä on mahdollisuus vaikuttaa heitä koskeviin yhteisiin asioihin.

”Ja pystyy itte vaikuttamaan yhteisiin asioihin.” [H3]

Yhteistyö Pohjois-Lapin Matkailu Oy:n on tuonut nellimiläisille matkailuyrityksille näkyvyyttä ja mahdollisuuksia luoda verkostoja niin kansallisella kuin kansainvälisellä tasolla. Pohjois-Lapin Matkailu Oy halutaan mukaan kehittämään Nellimin kesämatkailua yhteistyössä Nellimin tie tulevaisuuteen -hankkeen kanssa. Hankkeen ja koko Nellimin kylän matkailun kehittämisen kannalta on tärkeää, että Pohjois-Lapin Matkailu Oy olisi tavalla tai toisella mukana kehitystyössä.

”Olis varmaan, niin kuin kesämatkailun osalta, että sitä lähtis kehittämmään. Ja Nellimin omasta kylästä sitä kehittämishanketta tuossa silloin syksyllä jo ja on sitä vissiin nykyisin jotain viritelmiä ollut, että saatais se sinne (PLM). Että saataisi se toimimaan sieltä (PLM). Kyllä se on minun mielestä lähinnä sitä kesän kehittämistä. En mie talveen saa ainakaan yhtään enempää ihmistä mahtumaan.”

Inarin kunnan kulttuuritoimen ja nellimiläisten matkailuyrittäjien hyvin alkanutta yhteistyötä Inariviikkojen osalta kannattaa myös jatkaa. Inariviikot -tapahtuman tunnettavuus lisääntyy koko ajan ja tapahtuma tuo lisää kaivattuja matkailijoita Inarin kunnan alueelle. Nellimiläisten yrittäjät voisivat rohkeammin esittämään Inarin kunnan kulttuuritoimella omia ideoita ja toiveita Inariviikkojen kehittämiseksi.

”No Inarin kunta vois olla osatekijä, että se kysyis Pohjois-Lapin Matkailulta, että miten tätä norjalaista lentoyhtiötä voidaan käyttää Inariviikkojen aikana.”[H2]

Haastattelussa nellimiläinen hotelliyrittäjä kertoi verkostoituneensa muutamien merkittävien ulkomaalaisten matkanjärjestäjien kanssa. Matkanjärjestäjät, jotka tulevat Englannista, Ranskasta, Belgiasta, Hollannista ja Japanista, ovat maansa suurimpia. Hotelliyrittäjä on sitä mieltä, että tämän hetkiset yhteistyöyritykset riittävät eikä tarvetta uusille ole. Ottaen huomioon Nellimin tämän hetkisen majoituskapasiteetin, valinta on varmasti aivan oikea. Mahdollisen majoituskapasiteetin lisäämisen myötä verkostoituminen uusien matkanjärjestäjien kanssa olisi varteen otettava ratkaisu.

”Siinä on ihan tarpeeksi meille. Me ei oikeestaan enää haalita noita lisää. Meillä on joitakin noitakin pienempiä, mutta koska on tärkeä olla tarpeeksi tärkeä.”[H3]

Nellimiläinen ohjelmapalveluyrittäjä on verkostoitunut ranskalaisen, eri alalla toimiva yrityksen kanssa. Tämä yhteistyökuvio on vilkastuttanut yrittäjän muutoin hiljaista talvikautta, mutta ei ole tuonut merkittävä kasvua liikevaihtoon. Yhteistyötä kannattaa jatkaa, mutta toiminnan laajentamiseksi ja talvikauden vilkastuttamiseksi yrittäjän tulee verkostoitua yksittäisten toimijoiden lisäksi suurempien, matkailualalla toimivien tahojen kuten esimerkiksi matkanjärjestäjien kanssa. Haastattelussa yrittäjä kertoo yhteistyöstä seuraavaa:

”Kelkat ja tietenkin ohjelmapalvelut ja talvessa muutama kelkka-reissu tulee sitä kautta. Jopa mökkimajoitus saattaa tulla sitä kautta. No kyllähän se aina muutaman roposen tuo. Talvella varsinkin.” [H2]

9 YHTEENVETO

9.1 Nellimin matkailuyrittäjien yhteistyön kehittämissuhteita ja jatko-tutkimusaiheita

Tutkimukseni tehtävänä oli kartoittaa Nellimin matkailuyrittäjien verkostoja ja kehittää edelleen Nellimin matkailuyrittäjien yhteistyötä. Tutkimukseni pääkysymys on: ”Miten kehittää Nellimin matkailuyrittäjien yhteistyötä?”. Pääkysymyksen olin jakanut kolmeen alakysymykseen: ”Millaisia olemassa olevia verkostoja Nellimin matkailuyrittäjillä on?”, ”Millaisia yhteistyömuotoja verkostoituminen on kehittänyt?” sekä ”Millaisille uusille yhteistyömuodoille yrittäjät näkevät tarvetta?”.

Tutkimukseni osoitti, että nellimiläiset matkailuyritykset ovat tyyppilisiä maaseudulla toimivia matkailuyrityksiä. Kaikki tutkimuksessa mukana olevat yritykset ovat pien- ja mikroyrityksiä ja kaikille yrityksille yhteistä on perhe- ja elämäntapayrittäjäisyys. Yksi yrityksistä edustaa monialayrittäjäyhtymää. Nellimiläisten matkailuyrittäjien tuote- ja palvelutarjontaan kuuluu ohjelma-, majoitus-, ravitsemis- ja kuljetuspalvelut.

Tutkimus osoitti, että kaikki nellimiläiset matkailuyrittäjät ovat verkostoituneet varsin laajasti lähialueella ja saman alan yrittäjien kanssa. Eri alojen yritysten/toimijoiden verkostoja on lähinnä Ivalon, Inarin ja Saariselän alueella. Alueen ulkopuolella toimiviin ulkomaalaisiin matkailualan toimijoihin on laajempia verkostoja vain hotellyrittäjällä.

Tulokset osoittivat, että Nellimin matkailuyrittäjien keskinäistä yhteistyötä tulee kehittää siten, että olemassa olevaa osaamista, voimavaroja ja kalustoa hyödynnetään paremmin. Nellimin matkailuyrittäjien tulee lisäksi yhdessä suunnitella miten Nellimiin saataisiin eri palvelumuotoja käyttäviä asiakkaita tasaisesti kaikkina vuodenaikoina. Matkailuyrittäjien tulee myös yhdessä suunnitella riittävän korkeatasoisen majoituskapasiteetin lisäämistä Nellimissä. Yhteistyötä tulee kehittää ohjelmajärjestelyjen osalta siten, että joku nellimiläisistä matkailuyrittäjistä hankkii ajoporoja ja järjestää poroajeluja ja -safareita. Nellimiläisten matkailuyrittäjien ja Nellimissä toimivien elinkeinoharjoittajien (poromiesten) yhteistyönä Nellimissä voitaisiin suunnitella Nellimin nimellä varustettuja porotuotteita.

Monenkeskisissä verkostoissa Nellimin tien peruskorjaus ja tienyhteyden rakentaminen Norjaan on nellimiläisiä yrittäjiä, nellimiläisiä ja norjalaisia yhdistävä asia. Rajat ylittävää yhteistyötä norjalaisten kanssa on lisättävä ja kehitettävä edelleen.

Haastattelujen perusteella yhteistyötä eri alojen ja alueen ulkopuolella olevien yrittäjien/toimijoiden kanssa tulee tiivistää. Nellimin matkailuyrittäjien tulee sopia yhteistapaaminen yhteistyön lujittamiseksi ja lisäämiseksi Metsähallituksen Luontopalvelujen, Villin Pohjolan ja Eräsetin (Wild North) kanssa. Yhteistyötä elinkeinoyhtiö InLiken suuntaan tulee kehittää, sillä se antaa nellimiläiset matkailuyrittäjille mahdollisuuden vaikuttaa yhteisiin asioihin. Yhteistyötä Pohjois-Lapin Matkailun suuntaan tulee lujittaa niin, että Pohjois-Lapin Matkailu Oy osallistuu yhdessä Nellimin matkailuyrittäjien kanssa Nellimin kesämatkailun kehittämiseen. Inarin kunnan kulttuuritoimen ja nellimiläisten matkailuyrittäjien yhteistyön kehittämisen edellytyksenä on, että nellimiläiset matkailuyrittäjät luovat rakentavan keskusteluyhteyden Inarin kunnan kulttuuritoimen kanssa. Olemassa olevia verkostoja ulkomaalaisiin matkanjärjestäjiin ja yksittäisiin toimijoihin tulee ylläpitää ja kehittää.

Mahdollinen jatkotutkimusaihe on Nellimin matkailuyrittäjien yhteistyön kehittämis ehdotusten myötä syntyvien uusien tuotekehitysideoiden kartoittaminen. Samoin kiinnostava selvityksen kohde olisi Nellimin tie tulevaisuuteen - hankkeen vaikutus Nellimin matkailuun ja nellimiläisten matkailuyrittäjien liiketoimintaan. Hyvän lähtökohdan tutkimukselle antaa myös mahdollisen Nellimin tien peruskorjaus ja jatkoyhteyden rakentamisen Norjaan. Tutkimuksen aiheena voisi olla esimerkiksi uuden tieyhteyden vaikutukset Nellimin matkailun kehittymiseen.

9.2 Pohdintaa

Kaikissa tutkimuksissa pyritään arvioimaan tehdyn tutkimuksen luotettavuutta. Tutkimuksen reliabelisuudella eli toistettavuudella tarkoitetaan tutkimuksen kykyä antaa ei-sattumanvaraisia vastauksia. Toinen tutkimuksen arviointiin liittyvä käsite on validius eli pätevyys. Validius tarkoittaa tutkimusmenetelmän kykyä mitata juuri sitä, mitä oli tarkoituskin. (Hirsijärvi–Remes–Sajavaara 2009, 231.) Laadullisen tutkimuksen reliabeliutta voidaan arvioi-

da missä olosuhteissa jokin metodi on luotettava ja johdonmukainen. Laadullisen tutkimuksen ajallisella reliaaabeliudella tarkoitetaan havainnointien pysyvyyttä eri aikoina. Lisäksi laadullisen tutkimuksen reliaaabeliudelta vaaditaan tulosten johdonmukaisuutta. (Hirsijärvi–Remes–Sajavaara 2009, 231-233; Saaranen–Kauppinen–Puusniekka 2006.)

Tutkimukseni pätevyyttä puoltaa se, että teemahaastattelun kysymykset olivat ennakkoon hyvin suunniteltuja ja tarkkaan harkittuja. Kysymyksillä saatiin tiedot, jotka vastasivat tutkimuskysymyksiin. Tarkkaan rajattu teemahaastattelurunko auttoi haastateltavaa pysymään aiheessa. Tutkimustyöni edetessä tutkimuksen tehtävä ja tutkimuskysymykset tarkentuivat ja hieman muuttuivat. Tutkimuksen alkuvaiheessa oli tärkeää kerätä runsaasti tietoa tutkimustehtävän täsmentämiseksi. Aineistonkeruuta koskevia päätöksiä ei voida aina tehdä etukäteen, vaan ratkaisut tehdään tutkimusprosessin kuluessa. (Aalto–Valli 2007, 77–78.) Myös tässä opinnäytetyössä osa haastattelussa keräämästäni tiedosta jäi käyttämättä. Haastatteluaineiston analysoinnin kannalta oli kuitenkin mielekkäämpää, että tietoa oli runsaasti käytettävissä.

Opinnäytetyöni toimeksiantaja asetti opinnäytetyöni tavoitteeksi verkostoitumismahdollisuuksien kartoittamisen. Toimeksiantajan asettama tavoite toteutui. Olen työssäni kartoittanut laajasti nellimiläisten matkailuyrittäjien lähialueen ja saman alan yrittäjien sekä eri alojen ja alueen ulkopuolella olevien yritysten/toimijoiden verkostoja. Lisäksi olen opinnäytetyössäni tehnyt kehittämissuhteita nellimiläisten matkailuyrittäjien yhteistyön parantamiseksi. Kehittämissuhteet pohjautuvat haastattelun yhteydessä esille nousseista yrittäjien esittämistä yhteistyötarpeista.

Opinnäytetyöprosessi on kehittänyt minua aloittelevana tutkijana ja tieteellisten lähdelehtien lukijana. Opinnäytetyöprosessin aikana olen kehittänyt tiedonhaussa ja erilaisten tiedonhakua tukevien ohjelmien ja portaalien käytössä. Opinnäytetyön tekeminen on opettanut minua työskentelemään pitkäjänteisesti ja johdonmukaisesti. Opinnäytetyön tekemisessä koin erityisen haasteelliseksi tutkimuksellisen tekstin tuottamisen ja toisaalta yksin työskentelemisen. Opinnäytetyön teossa mieluisinta olivat haastattelujen tekeminen ja haastatteluaineiston analysointi. Jos nyt aloittaisin opinnäytetyön kirjoittami-

sen uudelleen, perehtyisin hiukan paremmin tutkimuksellisen tekstin kirjoittamiseen ja tuottamiseen. Ja jos olisi mahdollista valita tekisinkö opinnäytetyön yksin vai yhdessä jonkun toisen opiskelijan kanssa, valitsisin ehdottomasti jälkimmäisen vaihtoehdon. Opinnäytetyön tekeminen toisen opiskelijan kanssa antaa laajemman näkemyksen aiheeseen ja mahdollisuuden pohtia ja ratkaista työn tekemiseen liittyviä haasteita ja ongelmia.

LÄHTEET

- Aaltola, J. – Valli, R. 2007. Ikkunoita tutkimusmetodeihin II. Näkökulmia aloittelevalle tukijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Ahvenainen, J. 1970. Petsamon historiallisia vaiheita . – Teoksessa Eilispäivän Petsamo (toim. J. Pohjanpalo), 41. Helsinki: WSOY.
- Alasuutari, P. 2011. Laadullinen tutkimus 2.0. Tampere: Vastapaino.
- Ateljevic, I. 2000. ‘Staying Within the Fence’: Lifestyle Entrepreneurship in Tourism. *Journal of Sustainable Tourism*. Vol. 8, 378-381.
- BarNir, A. – Smith, K. A. 2002. Interfirm alliances in the small business. The role of social network. *Journal of Small Business Management* 40:3, 219–232.
- Bensemman, J. 2011. Copreneurship and rural tourism: Observations from New Zealand and future research directions. *Journal of Tourism Challenges and Trends*, Vol. IV, No. 1, 2011, p. 41-58. Osoitteessa <http://web.ebscohost.com/ehost/pdfviewer/pdfviewer?vid=3&hid=24&sid=138f0511-8fbb-4ac4-9b22-68e2a5c4fd3c%40sessionmgr11>. 27.4.2012.
- Borg, P. 1997. Maaseutumatkailun suuri tulevaisuus. *Maaseudun uusi aika* 1/97.
- Boxberg, M. – Komppula, R. – Korhonen, S. – Mutka, P. 2001. Matkailutuotteen markkinointi- ja jakelukanavat. Helsinki: Edita Oyj.
- CEC, 1996. Commission Recommendation of 3rd April, 1996 Concerning the Definition of Small and Medium-Sized Enterprises. *Official Journal of the Commission of the European Communities*. L107/4 of 30.4.1996.
- Dewhurst, J. – Horobin, H. 1998. *Small Business Owners*. – Teoksessa *The Management of Small Tourism and Hospitality Firms* (toim. Thomas R.). London: Cassell.
- Di Domenico, M. 2005. Producing hospitality, Consuming Lifestyles: Lifestyle Entrepreneurship in Urban Scotland. – Teoksessa *Tourism SMEs, Service Quality and Destination Competitiveness* (toim. E. Jones ja C. Haven-Tang), 109-113. CABI Publishing.
- Elinkeinoelämän keskusliitto. 2011. Elinvoimaa alueille, vauhtia kasvuyrityksiin. Selvitys sarja- ja portfolioyrityksistä. Osoitteessa http://www.ek.fi/ek/fi/tutkimukset_julkaisut/2011/2_helmi/Sarja_ja_portfolioyrittajat.pdf. 12.4.2012.
- Elinkeinoyhtiö InLike Oy. 2012. Inarin elinkeinon edistäjä. Osoitteessa <http://www.inlike.fi/>. 3.5.2012.

- Fayolle, A. – Kyrö, P. – Ulijn, J. 2005. The entrepreneurship debate in Europe: a matter of history and culture? – Teoksessa *Entrepreneurship Research in Europe*. Elgar Publishing. 1-31.
- Fenell, D. 1999. *Ecotourism: an introduction*. Routledge, London.
- Getz, D. – Carlsen, J. – Morrison, A. 2005. Quality issues for the Family Business. – Teoksessa *Tourism SMEs, Service Quality and Destination Competitiveness* (toim. E. Jones ja C. Haven-Tang), 73-74. CABI Publishing.
- Hautajarvi, H. 1991. Lapin tunturialueiden matkailu- ja lomarakennukset. Diplomityön tiivistelmä. Oulun yliopisto: Teknillinen tiedekunta, arkkitehtuurin osasto. Osoitteessa http://www.sompionkirjasto.fi/pelkosenniemi/kotiseutukokoelma/harri_hautajarvi/. 10.4.2012.
- Hirsijärvi, S. – Remes, P. – Sajavaara, P. 2009. *Tutki ja kirjoita*. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Huovinen, J. 2007. Tapayrittäjäyys–Tilannetekijät toiminnan taustalla ja yrittäjäkokemuksen merkitys yritystoiminnassa. Väitöstutkimus. Kuopion yliopisto. Osoitteessa http://epublications.uef.fi/pub/urn_isbn_978-951-27-0105-6/urn_isbn_978-951-27-0105-6.pdf. 12.4.2012.
- Håkansson, H. – Johanson, J. 1992. A model of industrial network. – Teoksessa *Industrial Networks: A New View of Reality*. (toim. B. Axelsson ja G. Easton), 28-34. London: Routledge.
- Ikonen, H-M. 2008. Maaseudun naiset yrittäjinä. Elettyjä käytäntöjä ja jaettuja tulkintoja yrittävässä yhteiskunnassa. Akateeminen väitöskirja. Tampere: Tampereen yliopisto. Osoitteessa <http://acta.uta.fi/pdf/978-951-44-7216-9.pdf>. 8.5.2012.
- Inarin kunta. 2011a. Inarijärven osayleiskaava. Kaavaluonnos 7 (Nellim). Osoitteessa http://www.inari.fi/media/tiedostot2011/tek_inarijoykluonnos_7_nellim.pdf. 8.5.2012.
- 2011b. Inarijärvi. Osayleiskaavan luonnos ja muutos. Luonnos-2. Selostus 11.1.2011. Osoitteessa http://www.inari.fi/media/tiedostot2011/tek_inarijkaavaselostus.pdf. 8.5.2012.
- Inarin kunta. 2012. Nellim. Nellim-kolmen kulttuurin kohtaupaikka. Osoitteessa <http://www.inari.fi/fi/matkailu/taajamat-ja-kylat/nellim.html>. 11.4.2012.
- Inarin Lapin Matkailu Ry. 2010. Nellimin alue. Osoitteessa <http://c1-suncomet.com/~inarit9x/fi/ohjelmaa/ohjelmaa-nellimin-alue.html>. 11.4.2012.

- Juutilainen, A. 2003. Pienen matkailuyrittäjän yrittäjän taival. Oppiminen yrittäjyyssprosessissa. Väitöskirja. Lappeenrannan teknillinen yliopisto. Osoitteessa <http://www.doria.fi/bitstream/handle/10024/31215/TMP.objres.185.pdf>. 15.3.2012.
- Jussila, M. 2010. Työ ja harrastus yhdessä. Futura 1/2010, 101–104.
- Karamo, B. 1932. Petsamo kutsuu – matkailijan opas. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Kirja.
- Kinnunen, V. 2010. Ole kuin kotonasi. Työn ja kodin rajanvetoja lappilaisten kotimajoittajien arjessa. Pro gradu -tutkielma. Lapin yliopisto: Yhteiskuntatieteiden tiedekunta.
- Kitti, J. 2005. Pohjoisen porotaloudesta, luontaiselinkeinoista ja kehittämisestä. Maaseudun uusi aika. Maaseutututkimuksen ja -politiikan aikakauslehti 1/2005, 73–75.
- Koistinen, A. 2011. Inarijärvi, Trifon Petsamolinen kirkko, Tsarmitunturin erämaa ja Nellimin uittoränni -valokuvat.
- Koistinen, A. 2012. Safari Service. Haastattelu 9.3.2012
- Komppula, R. 2000. Matkailuyrityksen sitoutuminen verkostoon. Tapaustutkimus Pohjois-Karjalan maakunnallinen matkailuverkosto. Väitöskirja. Lapin yliopisto.
- Komppula, R. 2004. Maaseutumatkailu: maaseudun vai matkailun kehittämisestä, asiakkaan vai yrittäjän lähtökohdista. Teoksessa Lassila, Hilka (toim.). Maaseutumatkailun tarkastelua. Kuopio: Savonia-ammattikorkeakoulu.
- Kuhmoinen, T. – Niittykangas, H. 2008. Maaseudun tulevaisuus. Ajattelun käsikirja. Helsinki: Maahenki Oy.
- Kuitunen, K. – Räsänen, P. – Mikkola, M. – Kuivanen, R. 1999. Kehittyvä yritysverkosto. Toimittajaverkostot kilpailukyvyyn ja osaamisen lähteenä. Helsingin kauppakorkeakoulu. VTT Espoo. Osoitteessa <http://www.vtt.fi/inf/pdf/tiedotteet/1999/T1976.pdf>. 15.4.2012.
- Kulmala, H. 2006. Purchasing from equal SME network: The perspective of pricing and cost management. 29th Annual Congress of the European Accounting Association. Dublin. Programme and Collected Abstracts.
- Kyrö, P. 2006. Yrittäjyys, talous ja kestävä kehitys. Yrittäjyyskasvatuksen julkaisusarja 3/2006. Hämeenlinna: Tampereen yliopisto.

- Kyrö, P. – Ripatti, A. (toim.) 2006. Yrittäjäkasvatuksen uusia tuulia. Yrittäjyyden opetuksen uudet tuulet. Yrittäjyyskasvatuksen julkaisusarja 4/2006. Hämeenlinna: Tampereen yliopiston kauppakorkeakoulu.
- Kytölä, T. 2009. Yrityksen liiketoimintasuunnitelma. Case: Nellimin Ruokapalvelut. Opinnäytetyö. Mikkeli: Mikkelin ammattikorkeakoulu. Osoitteessa https://publications.theseus.fi/bitstream/handle/10024/6827/Kytola_Terhi.pdf?sequence=1. 11.4.2012.
- Lapin liitto. 2011. Lappi elämänvoimaa. Matkailustrategia 2011 – 2014. Osoitteessa http://www.lapinliitto.fi/c/document_library/get_file?folderId=21330&name=DLFE-9293.pdf. 6.4.2012.
- Laakkonen, A. 2012. Construction of the Entrepreneurial Identity in the Family Business Context. A Cross-Cultural Study. Väitöstutkimus. Jyväskylän yliopisto: Kauppakorkeakoulu.
- Lapin ympäristökeskus. 2008. Matkailu. Lapin matkailun historiaa. Osoitteessa <http://www.ymparisto.fi/default.asp?node=5325&lan=fi>. 10.4.2012.
- Lappalainen, J. 2012a. Nellimin Erähotelli. Haastattelu 11.3.2012.
- 2012b. Nellimin tie tulevaisuuteen hankesuunnitelma. Paatsjoen-Nellimin kyläyhdistys.
- Lassila, H. (toim.) 2004. Maaseutumatkailun tarkastelu. Savonia-ammattikorkeakoulun julkaisusarja D 4/2004. Kuopio: Savonia-ammattikorkeakoulu.
- Lassila, H. 2005. Matkailutilan sukupolvenvaihdos talonpoikaisten arvojen ohjaaman prosessina. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.
- Leinamo, K. 2003. Elinkeinorakenteenmuutos suomalaisella maaseudulla 1880-luvulta nykypäivään. 15 esimerkkipaikkakunnan tarkastelu. Maaseudun uusi aika. Maaseutututkimuksen ja -politiikan aikakauslehti 3/2003.
- Leiper, N. 1990. Tourist attraction systems. *Annals of Tourism Research*. Vol. 17, 367-384.
- Lewis, A. 1987. A framework of tourist attraction research. *Annals of Tourism Research*. Vol. 14, 553-575.
- Lüthje, M. 1995. Matkailun vaikutukset saamelaisalueella: Näkökulmana alueenkantokyky ja saamelainen kulttuuri. Pro grdu-tutkielma. Helsingin yliopisto: Taloustieteen laitos.

- Maa- ja metsätalousministeriö. 2004. Maa- ja metsätalousministeriön aluekehitysstrategia 2004 - 2008 ja siihen liittyvä taustamuistio. Työryhmämuistio 2004:3. Osoitteessa http://wwwb.mmm.fi/julkaisut/tyoryhmuistiot/2004/trm2004_3.pdf. 10.5.2012.
- Manninen, A. 2011. Matleena mielessäni. Eräblogi. Erälehti. Osoitteessa <http://eralehti.fi/erablogit/arini-kalahatusta/matleena-mielessani.aspx>. 11.4.2012.
- MEK. 2012. Matkailuun kulutettiin Suomessa 8 mrd. euroa vuonna 2011 - matkailun uusi satelliittitilinpitojärjestelmä ja ensimmäiset tulokset valmistuneet. Osoitteessa http://www.mek.fi/w5/mekfi/index.nsf/%28Pages%29/KTM_tiedote_1?opendocument&np=F-40. 26.4.2012.
- Metsähallitus. 2012. Metsähallituksen organisaatio. Osoitteessa <http://www.metsa.fi/sivustot/metsa/fi/Konserni/Organisaatio/Sivut/Metsahallituksenorganisaatio.aspx>. 3.5.2012.
- Miettinen, R. – Toikka, K. – Tuunainen, J. – Lehenkari, J. – Freeman, S. 2006. Sosiaalinen pääoma ja luottamus innovaatioverkossa. Helsingin yliopiston toiminnan teorian ja kehittävä tutkimuksen yksikkö. Suomen Akatemian Sosiaalinen pääoma ja luottamusverkostot –tutkimusohjelman (SoCa) julkaisuja. Osoitteessa http://www.edu.helsinki.fi/activity/publications/files/320/Miettinen_et_al_2006.pdf. 16.4.2012.
- Morrison, A. 2002. Entrepreneurship and Family Business. University of Strathclyde. Glasgow.
- Nellimin-Paatsjoen kyläyhdistys. 2011. Hallituksen kokous 30.8.2011.
- Nevanperä, E. 2003. Yrittäjyys Suurpohjan opiskelijanuorten ajattelussa. Tutkimus Suurpohjan seudun nuorisoasteen opiskelijoiden yrittäjyysnäkemyksistä sekä yrittäjyysopetuksen opetussuunnitelman kehittämisyrittäjäyksiä. Yrittäjyyden väitöstutkimus. Jyväskylän yliopisto. Osoitteessa http://www.perheyritysasiantuntijat.fi/www/fi/julkaisut/vaitoskirjat/13.Erkki_Nevanpera.pdf. 4.4.2012.
- Niittykangas, H. – Niemelä, T. 2006. Portfolioryrittäjyys. Esimerkkinä lopettaneet yritykset. Jyväskylän yliopisto: Taloustieteiden tiedekunta working paper n:o 325/2006, Jyväskylä.
- Niskanen, A. 2008. Pohjoisen Tapahtumat. Kesä-Syysä 2008. Yrittävä, palveleva Nellim kutsuu. Osoitteessa http://www.saariselka.net/Tapahtumat2008/Tapahtumat_8.pdf. 11.4.2012.

- Nurmi, J. 2000. Yritysverkostojen taloustieteellinen tarkastelu. Helsingin yliopisto: Valtiotieteellinen tiedekunta. Osoitteessa <https://helda.helsinki.fi/handle/10138/11836>. 15.4.2012.
- Oravainen, M. 2011. Pohjois-Lapin Matkailu Oy:n toimitusjohtajan haastattelu 23.5.2011.
- Paulaharju, S. 1921. Kolttain mailta. Luonnontieteellisiä kuvauksia Kuollan-Lapista. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Kirja. Osoitteessa <http://www.doria.fi/handle/10024/59678>. 4.4.2012.
- Partanen S. J. 2008. 5. Pyhän maan kirous. Lapin matkailun nousu, tuho ja uusi uho, osa 1. Artikkelin on julkaistu Suomen Matkailu – lehdessä 1/2008. Osoitteessa <http://www.matkailijayhdistys.com/pdf/Seppo%20J.%20Partanen%202.pdf>. 11.4.2012.
- Partanen, S. J. 2009. Kun Suomi etsi itseään viertoteiltä ja matkailureiteiltä. Auto- ja liikennemuseon vuosikirja 2000. ”Matkalla jossain Suomessa”, täydennykset 2009. Osoitteessa <http://www.matkailijayhdistys.com/PDF%20UUSI/1partanen.pdf>. 10.4.2012.
- Parviainen, R. 2012. Haastattelu 9.3.2012.
- Pearce, D. 1989. Tourist Development. Longman. Hongkong.
- Peters, M. 1969. International tourism. London
- Pohjois-Lapin Matkailu Oy. 2012a. Nellim. Osoitteessa <http://www.saariselka.fi/sisalto/kohteet/nellim>. 10.4.2012.
- 2012b. Yritykset. Osoitteessa <http://www.saariselka.fi/sisalto/yritykset/plminfo>. 5.5.2012.
- Ponnikas, J. – Korhonen, S. – Kuhmonen, H-M. – Leinamo, K. – Lundström, N. – Rehunen, A. – Siirilä, H. 2011. Maaseutukatsaus 2011. Maaseutupolitiikan yhteistyöryhmän julkaisu 3/2011. Osoitteessa http://www.maaseutupolitiikka.fi/files/1657/Maaseutukatsaus_2011_www.pdf. 12.4.2012.
- Riipinen, M. 2005. Nellim-Paatsjoki tieyhteys. Matkailuselvitys. Inarin kunta. Osoitteessa http://sivut.inari.fi/web/files/matkailu0405_kevyt.pdf. 12.4.2012.
- Ryymän, J. 2008. Maaseutumatkailu. Toimialaraportti 2008. TEM:n ja TE-keskuksen julkaisu. Osoitteessa http://www.temtoimialapalvelu.fi/files/646/Maaseutumatkailu_2008_netti.pdf. 3.4.2012.

- Saaranen-Kauppinen, A. – Puusniekka, A. 2006. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoaristo. Osoitteessa <http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus>. 25.4.2012.
- Saarinen, J. 1997. Tourist destinations and the production of tourist space: Lapland as an ethnic landscape. *Nordia* 26, 38-45. Oulu.
- Soini, Y. 1970. Petsamo matkailumaana. Teoksessa eilispäivän Petsamo (toim. J. Pohjanpalo), 147-166. Helsinki: WSOY.
- Systeemi.net. 2012. Keräilijän kaveri vuodesta – 1999. Osoitteessa http://www.systeemi.net/Inari-Virtaniemen-majatalo,name,472942,auction_id,auction_details. 10.4.2012.
- Szarka, J. 1990. Networking and small firms. *International Small Business Journal* 2 (Jan–March), 10–22.
- Tieliikennelaitos. 2005. Paatsjoki-Nellim -tieyhteys selvitys. Inarin kunta. Konsultointi. Kari Kuvaja (vast.). Oulu. Osoitteessa http://sivut.inari.fi/web/files/tieyhteys selvitys0405_kevyt.pdf. 12.4.2012.
- Toivola, T. 2005. Yrittäjyys verkostotaloudessa. Yksin tekemisestä verkostomaiseen toimintaan. Väitöskirja. Vaasan yliopisto: Liiketaloustiede. Osoitteessa http://www.uwasa.fi/materiaali/pdf/isbn_952-476-099-1.pdf. 15.4.2012.
- Turunen, T. 2011. Yrittäjyys – mitä se merkitsee? Yrittäjyyden ja sen sukulaiskäsiteiden käyttö koulutuksessa, tutkimuksessa ja politiikassa 1900-luvun loppupuolelta 2000-alkuun. Jyväskylän yliopisto. Osoitteessa <https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/36642/9789513944186.pdf?sequence=1>. 4.4.2012.
- Työ- ja elinkeinoministeriö 2010. Suomen matkailustrategia 2020. 4 hyvää syytä edistää matkailutoimialojen kehitystä. Osoitteessa http://www.tem.fi/files/27053/Matkailustrategia_020610.pdf. 6.4.2012.
- Törmälä, V. 2010. Postipurjehdus Inarinjärvellä. Osoitteessa <http://www.postipurjehdus.net/>. 3.5.2012.
- Valkokari, K.– Airola, M.–Hakanen, T.– Hyötyläinen, R. – Ilomäki, S-K. – Salakari, I. 2006. Yritystyöverkoston strateginen kehittäminen. VTT tiedotteita 2348. Osoitteessa <http://www.vtt.fi/inf/pdf/tiedotteet/2006/T2348.pdf>. 15.4.2012.
- Valkonen, J. – Veijola, S. (toim.) 2008. Töissä tunturissa. Ajatuksia ja kirjoituksia matkailutyöstä. Rovaniemi: Lapin yliopistokustannus.

- Valtonen, A. 2009. Small Tourism Firms as Agents of Critical Knowledge. *Tourist studies. An international journal*. Vol 9, 128-132
- Valmismatkalaki 28.11.1994/1079. 3 § (19.12.2008/938). Osoitteessa <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1994/19941079>
- Vehmasto, A-E, 2008. Tulisiko maatilayritysten monialaistua vai verkostoitua? – Analyysi yrittäjien ja kehittäjien verkostoitumispuheesta. *Maaseudun uusi aika. Maaseutututkimuksen ja -politiikan aikakauslehti* 3/2008, 9–10.
- Vesalainen, J. 2002. Kaupankäynnistä kumppanuuteen. Yritysten välisten suhteiden elementit, analysointi ja kehittäminen. *MET-julkaisuja* 9. Tampere: Metalliteollisuuden Kustannus Oy.
- Vesterinen, N. (toim.) 2007. Maaseutumatkailun puoli vuosisataa – artikkeleita kehittämisen eri näkökulmasta. Maaseutupolitiikan yhteistyöryhmän julkaisu 4/2007.
- Vesterinen, N. 2012. Maaseutu & matkailu. Yhteistyössä on voimaa. Osoitteessa http://www.maaseutupolitiikka.fi/files/2076/MaaseutuMatkailu_talvi2012_web2.pdf. 10.5.2012.
- Viinamäki, L. – Saari, E. (toim.) 2007. Polkuja soveltavaan yhteiskuntatieteelliseen tutkimukseen. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Voutilainen, O. 2005. Maaseudun yrittäjyys ja maatilakytkentäisyys yrityspolitiikassa. *Maaseudun uusi aika. Maaseutututkimuksen ja -politiikan aikakauslehti* 3/2005, 32.
- Vuoristo, K-V. – Santasalo, T. 1985. Suomen matkailun aluerakenne 1985. *Matkailun edistämiskeskus* A:54.
- Vuoristo, K-V. – Santasalo, T. 1991. Suomen matkailun aluerakenne 1991. *Matkailun edistämiskeskus* A:74.

LIITTEET

Teemahaastattelurunko

Nellimin matkailuyrittäjien yhteistyöverkostot

Liite 1

Liitteet 2–4

TEEMAHAASTATTELURUNKO
NELLIMIN MATKAILUYRITTÄJÄT

Liite 1

A. Taustatiedot

- Yrityksen perustiedot (nimi, yhtiömuoto, henkilökunnan määrä, tuotteet ja palvelut)
- yrityksen historia ja tulevaisuudennäkymät

B. Yrittäjyyden muoto

- Yrittäjäksi ryhtymisen motivaatio
- Yrittäjän arvot, asenteet
- Yrittäjänä Nellimissä
Mihin kokee kiinnittyvänsä (Lappi, Pohjois-Lappi, Ylä-Lappi, Inari, Inarijärvi, Nellim, Saariselkä...)

C. Yhteistyö lähialueella ja saman alan yrittäjien kanssa

- Nellimin matkailuyrittäjien yhteistyö
- Miten yhteistyö on kehittänyt liiketoimintaa?
- Yhteistyön tarve
- Yhteistyön haasteet

D. Yhteistyö alueen ulkopuolella ja eri alojen yritysten/toimijoiden kanssa

- Toimijat eri toimialoilta (yksityinen ja julkinen)
- Miten yhteistyö on edistänyt liiketoimintaa?
- Yhteistyön tarve
- Yhteistyön haasteet

